

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Andra kammaren. Nr 50.

Måndagen den 20 maj.

Kl. 12 på dagen.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde af herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 13 och den 14 innevarande maj.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra kammare, grosshandlaren Edv. Lithander, på grund af sjukdom (akut luftrörskatarr) är förhindrad att för närvarande delta i kammarens sammanträden, intygas.

Stockholm den 19 maj 1912.

R. Eidem.
Leg. läkare.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda konstitutionsutskottets memorial nr 36 och statsutskottets utlåtanden nr 118—129.

§ 4.

Vidare föredrogos hvar för sig:

statsutskottets utlåtande, nr 130, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående Riksdagens samtycke till antagande af det utaf Svenska Pansarbåtsföreningen gjordt erbjudande af medel för anskaffning af en pansarbåt; samt

sammansatta stats- och lagutskottets memorial, nr 3, med hemställan om anvisande af ersättning åt sammansatta stats- och lagutskottets sekreterare.

Kammaren biföll hvad utskotten hemställt.

Andra kammarens protokoll 1912. Nr 50.

§ 5.

Bevillningsutskottets nu föredragna betänkande nr 46 bordlades åter.

§ 6.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets memorial, nr 47, i anledning af Riksdagens beslut rörande bevillningsutskottets memorial nr 39, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande nr 25, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i 8, 39 och 52 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften, dels ock i ämnet väckta motioner.

§ 7.

Härefter föredrogs, men blefvo ånyo lagda på bordet bankoutskottets memorial nr 44 och 45.

§ 8.

Lagutskottets memorial:

nr 64, angående arfvode åt den, som inom lagutskottet såsom sekreterare biträdt vid behandlingen af dels Kungl. Maj:ts propositioner nr 22 med förslag till lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen och nr 57 med förslag till lag om ändrad lydelse af 154 och 156 §§ samma lag, dels ock justitieombudsmannens framställning till Riksdagen om ändrade bestämmelser i fråga om sättet för kungörande af utmätt lös egendoms försäljning; och

nr 65, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande lagutskottets utlåtande nr 53 i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i värnpliktslagen samt till förordning om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), dels ock en i anledning däraf väckt motion, som nu föredrogs, blefvo af kammaren godkända.

§ 9.

Efter föredragning bordlades åter lagutskottets utlåtanden och memorial nr 66—68, jordbruksutskottets utlåtanden nr 98—102, första särskilda utskottets utlåtanden nr 4—8 samt Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 15.

§ 10.

Till afgörande förelåg nu Andra kammarens femte tillfälliga utskott utlåtande nr 14, angående en af herr Palmstierna m. fl. väckt motion om skrivelse till Konungen med anhållan om utredning rörande de rättsregler, som böra tillämpas, om Sverige förklaras permanent neutralt, m. m.

*Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.*

I en inom Andra kammaren väckt motion, nr 80, hade herr *Palmstierna* och nio andra ledamöter af samma kammare hemställt, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla:

1) att Kungl. Maj:t ville gå i författning om en utredning angående de rättsregler, hvilka skulle tillämpas af och gälla för Sverige, för den händelse landet förklarades permanent neutralt;

2) att Kungl. Maj:t äfvenledes ville gå i författning om en utredning angående den lämpligaste formen för Sveriges permanenta neutralisering;

3) att Kungl. Maj:t, därest ofvannämnda utredningar därtill gäfve anledning, ville inleda de förhandlingar med främmande makter, hvilka, för uppnående af den mest gynnsamma ställningen såsom permanent neutral stat, kunde finnas erforderliga, samt

4) att Kungl. Maj:t måtte i fråga om sistnämnda förhandlingar taga i öfvervägande möjligheten och lämpligheten af att söka åstadkomma ett gemensamt uppträdande af Sverige, Norge och Danmark.

Utskottet hemställde, att Andra kammaren måtte — under uttalande af sin förvissning därom, att Kungl. Maj:ts regering fullföljde en sträng freds- och neutralitetspolitik, äfvensom därom, att regeringen sökte med de medel, som stode densamma till buds, medverka till neutralitetsinstitutets utveckling och tillgodogöra Sverige de resultat, som däraf kunde vinnas — besluta, att förevarande motion icke skulle föranleda till någon kammarens särskilda åtgärd.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Ingvarsson*, *Lindley* och *Bärg* i Katrineholm, hvilka ansett, att utskottet bort föreslå, att Andra kammaren måtte — under uttalande af sin sympati för motionens grundtanke, och i förvissning därom, att Kungl. Maj:ts regering, under fullföljande af en sträng freds- och neutralitetspolitik, snarast upptoge i motionen berörda spörsmål till behandling, och jämväl, med alla de medel, som stode regeringen till buds, sökte medverka till neutralitetsinstitutets utveckling och tillgodogöra Sverige de resultat, som af denna utveckling kunde vinnas — besluta, att förevarande motion icke skulle föranleda till någon kammarens särskilda åtgärd.

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, gaf herr vice talmannen på begäran ordet till

(Forts.)

Herr Palmstierna, som yttrade: Såsom kammarens ledamöter utaf det föreliggande betänkandet torde finna, är en reservation afgifven till detsamma af de socialdemokratiska ledamöterna inom utskottet. Dessa ha nämligen klädt motionens yrkande i mildare form under tydlig förhoppning, att denna kammares flertal måtte biträda den framställning, som de här affattat. Å andra sidan ha högern och liberalerna inom utskottet gjort en annan kläm, som äfven den utmynnar i ett afstyrkande af den föreliggande motionen. Det synes mig, att när våra vänner bland liberalerna här nu gått tillsammans med högern, få vi en ny illustration af hvart det här hän, när liberalerna gå under främmande ok med de otrogna. Emellertid, när man jämför dessa två klämmar, finner man, att det är på två punkter, de skiljas åt, och det är dessa båda, som jag ber att få upptaga i mitt anförande, därvid företrädesvis dröjande vid den första.

Den första skiljaktigheten är den, att utskottet icke velat upptaga reservanternas kläm, i hvad den afser ett uttalande af sympati för motionens grundtanke. Och det andra, som skiljer dessa båda i öfrigt lika lydande klämmar åt, är uttalandet i reservanternas kläm, att Kungl. Maj:t måtte snarast upptaga i motionen berörda spörsmål till behandling.

Om jag nu skall söka gifva en bild af hvad som är motionens *grundtanke* för att därmed klarlägga, i hvad mån en skiljaktighet i åskådning här föreligger mellan utskottsmajoriteten och minoriteten, så tror jag det kan vara skäl i, att jag så att säga ställer detta spörsmål, detta problem under en viss *synvinkel*, som klargör, huru utvecklingen på detta område fortgår.

Det fanns en tid, då man trodde en möjlighet föreligga att ordna rättsförhållandet staterna emellan genom en enda lag, som skulle omfatta *administrativa* öfverenskommelser, *privaträttsliga* konventioner och äfven *folkrättsliga* spörsmål. Jag påminner om, att redan liberalen Benthan på sin tid gjorde ett utkast i den riktningen, som sedermera på 1850-talet af italie-naren Parodo fullföljdes. Men all kulturutveckling går ju fram genom fördelning, differentiering, och hvarje olika gren specialiseras allt mer. Så äfven här. Dessa *administrativa världs-föreningar*: sjukvård i fält 1864, myntkonferens för åtskilliga stater år 1865, världspost-, telegraf-, måttföreningar 1874—1875, världskonventionen rörande sundhetsvård m. m., alla dessa hafva afförts såsom en del för sig. Likaledes ha de mellanfolkliga *privaträttskonferenserna* angående äktenskapsrätt, förmyndarskap, civilprocess m. m. blifvit ett område för sig. Och *folkrätten* börjar på att få ett alltmera klart och bestämdt område.

Jag skulle nu vilja med den korta inledning till problemet, jag här velat gifva, påpeka, att om vi betrakta folkrättens utveckling, så kunna vi liksom skönja *två skeden*. Det första skedet var det, då, hur paradoxalt man än må anse det, det var *kriget*, som framkallade de rättsliga sträfvandena på detta område. 1780, 1800, 1815 och 1856 års märkesstenar i folkrättens utveckling ha direkt framkallats af de krig, som föregått desamma. Under denna tid betraktas kriget ännu såsom normalt, och kriget får också därför den hufvudsakliga platsen inom folkrätten. Men i mån som världshushållningen fortskrider undan för undan, i mån som tekniken utvecklas och ett modernt kreditväsen utbreder sig i och med att ett nytt socialt medvetande framväxer, fotadt på ekonomisk grundval, så blir kriget något abnormt, och *freden* blir det normala, och den internationella rätten syftar nu till att betrygga fredstillståndet. Det är likväl först så sent som 1899 — som är så att säga en vändpunkt i denna utveckling — man utan något som helst föregående krig tager initiativ till en utveckling af folkrätten i dessa afseenden. (Första Haagkonferensen.)

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.
(Forts.)

Om vi emellertid nu endast stanna vid *folkrätten*, så har ju äfven där differentieringen och uppdelningen fortskridit oafbrutet. Numera anser man ju icke alls, att det gäller att blott genom en allmän regel fastslå, att hvarje stat *skall* lefva sitt oberoende lif, utan tvärtom är ju folkrättens uppgift att genom en mångfald olika bestämmelser betrygga att staten *kan* lefva sitt eget lif. Detta sker på olika sätt. För att ställa dagens spörsmål inför en riktig synvinkel, tror jag, att vi böra framställa saken så, att vi i hufvudsak ha *två* vägar att gå här. Den ena är den, då man under förvissning om, att tvister alltid komma att uppstå staterna emellan, söker afleda tvisterna på rättslig väg och utforma det ena medlet efter det andra för det ändamålet. Den andra vägen är den, att man söker så att säga fläckvis på jordens yta undandraga vissa områden från krigets härjningar. Den första vägen känna vi till sedan Haagkonferenserna. Här ha vi *bona officia* och *medling*, *mellanfolkliga undersökningskommissioner*, *mellanfolklig skiljedom*, skapande af *mellanfolkliga skiljedomstolar* och icke minst de nya, som framkommit under de engelsk-amerikanska traktatsförhandlingarna, nämligen särskilda *undersökningskommissioner*, afsedda att afgifva betänkande och förslag rörande tvistiga internationella spörsmål.

Emellertid, hvad vi nu i dag behandla, berör ju den senare vägen, nämligen problemet att begränsa krigen på jordytan. Nu var det ju så förr, att hvarhelst staterna slogos mot hvarandra, så ansågos medborgarna inryckta i detta krig, och hvarhelst styrkorna mötte hvarandra, där uppstod det strid. Men nu har äfven på detta område — jag rör mig nu inom *neutralitets-*

Ang. Sveriges *institutets* område inom folkrätten — differentieringen fortgått undan för undan. Vi tala om *neutrala områden*, vi tala om *neutrala undersåtar*, och vi tala om *neutrala stater*. *Neutrala områden* ha vi ju, om jag får erinra kammarens ledamöter därom, åtskilliga, som under ärens lopp blifvit genom traktater eller på annat sätt fastställda. Vi ha Joniska öarna 1863, Svarta hafvet genom Pariserfreden 1856, Nedre Donau genom Berlinfördraget 1878, Magellans sund, Suezkanalen 1888, Panamakanalen 1901, Bosporen 1841, Gibraltarsund — delvis — 1904. Och för öfrigt som en slutsten till detta tillåter jag mig framhålla den neutrala zonen mellan Sverige och Norge.

(Forts.)

Den interparlamentariska unionen, som med stort intresse arbetat i dessa frågor, har äfven upptagit detta spörsmål om neutrala zoner till särskild behandling, och ett protokoll från 3 och 4 oktober 1911 gifver vid handen, att man här så småningom kommer att lyckas utforma begreppet neutral zon på sådant sätt, att detta begrepp kan få en tryggad plats inom folkrätten. Fränsedt detta spörsmål om neutrala zoner ha vi äfven *neutrala undersåtar*. Längre nog skiide man ju icke mellan neutrala undersåtar och neutrala stater, men den ena märkesstenen efter den andra utvisar, hur man skiljer ut begreppen, och läser man handlingarna från 1907 års Haagkonferens och 1909 års sjökrigsrättskonferens i London, så finner man där, hur man inrangerat neutrala undersåtar som en särskild kategori skild från de neutrala staterna.

Härmed har jag nu sökt visa den allmänna utvecklingsgången i frågan, och vi stå då inför spörsmålet om de *neutrala staternas* plats inom folkrätten och den betydelse, som den *permanent* neutraliteten kan äga. Hvad som menas med neutralitet framgår ju af de konventioner, som äro affattade. Det framgår äfven af de förklaringar, som afgifvits tillfälligtvis, t. ex. då vi från vår sida 1904 förklarade oss neutrala med hänsyn till det rysk-japanska kriget. Detta begrepp är naturligtvis stadt i utveckling i och med hela folkrättens utväxande och de speciella omständigheter, som tillkomma med hela den moderna samhällsutvecklingen.

Jag skall emellertid icke stanna vid detta utan öfvergå till spörsmålet om de *permanent neutrala staterna*. Permanent neutrala stater ha vi, såsom angifvits i motionen, af olika slag, och jag vill icke upprepa detta, utan endast framhålla, hvad som man numera borde kunna anse vara de enda mera diskutabla af dessa, den *erkända* samt den *erkända och garanterade permanent neutrala staten*.

Om jag då för kammaren skall framlägga, hvad som enligt min tanke är innebörden i detta och hvarhän man måhända borde sträfva, så vill jag då först ställa den frågan: *hvad innebär den permanenta neutraliteten i allmänhet?* Ser man då på

innehållet i detta spörsmål, kan man säga, att under ett *krig* är det samma förpliktelser för den tillfälligt neutrala som för den permanent neutrala staten, men under *fredstid* måste den permanent neutrala staten undvika hvarje handling, som kan ingifva den föreställningen, att staten vid ett eventuellt krigsutbrott icke skulle förhålla sig neutral, med andra ord, det är samma politik, som vi här i Sverige sedan länge fört: att undvika hvarje omständighet, som kan gifva sken utaf, att vi icke vid krigstillfälle skulle uppträda fullt neutrala. Det är just denna egenskap man vill finna hos en permanent neutral stat. Beträffande vidare omfattningen af den permanenta neutraliteten kan man säga, att den delvis täcker integriteten, men återigen i andra afseenden utgör ett komplement till integriteten, i det nämligen ett angrepp på integriteten icke alltid behöfver vara en kränkning af neutraliteten.

Detta nu om den permanenta neutraliteten i allmänhet.

Men då kan man fråga sig: *hvad innebär det att traktatsmässigt binda denna permanenta neutralitet?* Hvad innebär detta för den neutrala staten, och hvad innebär det för dem, som ingå en sådan konvention? Beträffande den neutrala staten förutsätter man ju, att den har en viss möjlighet att själf kunna upprätthålla sin neutralitet. Men här uppdyker nu ett spörsmål, som varit ganska mycket omtaladt, icke minst på senare tid, och som torde vara skäl i att något närmare beröra. Har en permanent neutral stat rätt att ingå allianser eller icke? I denna tid, då från unghögerhåll kannstöperier i dessa frågor jämt och ständigt framkomma, då tyvärr äfven i den utländska pressen man uppmärksammat dessa uttalanden om önskvärdheten af, att Sverige skulle i någon form ingå allians med en stormakt, så tror jag det kan vara skäl i att något beröra denna sak, äfven om man alldeles afvisar dessa tankar såsom enligt mitt förmenande förflugna. Men det kan dock — det vill jag för min del uttala — vara en tanke i, att Sverige likväl håller möjligheten öppen att kunna ingå allians, men den alliansen skulle i så fall vara med *Norge*. Under vissa bestämda förutsättningar tror jag det kan vara lyckligt för Sverige. Under vissa noggrant genomtänkta förutsättningar nämligen kan det tänkas, att vi skulle ingå en defensiv allians med vårt broderfolk i väster. Följaktligen kan det vara skäl i att något beröra detta spörsmål. Då vill jag säga, att här äro icke uppfattningarna alldeles ense, men dock synes den meningen göra sig gällande i stort sedt, att t. ex. Belgien och Holland skulle kunna ingå en defensiv allians af den karaktär, att om Holland angripes på sådant sätt, att därigenom Belgiens permanenta neutralitet hotas, skulle Belgien äfven kunna bispringa Holland. Jag vill äfven framhålla, att den framstående folkrättslärare, som i motionen upprepade gånger citeras, Quabbe, framhåller, att en permanent neutral

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.
(Forts.)

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.
(Forts.)

stat anses kunna ingå sådana öfverenskommelser som de status-quo-traktater, Östersjö- och Nordsjötraktaterna, som Sverige ingått, liksom äfven en öfverenskommelse motsvarande 1855 års novembertraktat. Jag vill äfven erinra om artikel 8 i den schweiziska förbunds-författningen, som medgifver Schweiz att sluta traktater i allmänhet. Detta nu med hänsyn till möjligheten att utöfva den suveräna friheten i dessa afseenden.

I fråga om de stater, som icke äro permanent neutrala, bör man måhända kunna säga, att om det endast är med en enda stat, som aftalet träffats, så har man icke samma säkerhet för, att traktaten får den helgd, som är önskelig, som om flere stater jämsides ingå ett sådant traktatmässigt aftal. Då anser man, att dessa äfven sinsemellan binda varandra, hvarigenom naturligtvis en ökad styrka gifves det hela. Den interparlamentariska unionen har också 1895 uttalat den tanken, att om en stat förklarar sig vara permanent neutral, så bör det också anses vara öfriga staters skyldighet att lämna sitt erkännande åt en sådan permanent neutralitets ingående, och därmed skulle också en sådan ökad säkerhet i förhållandena inträda.

Nu vet jag väl, att så fort man, såsom jag här gör, glider in på spörsmålet om traktater, så finns det ju så många som rycka på axlarna och säga: hvad betyda traktater, hvad betyder det, som skrives på papper? Ja väl, det är min bestämda öfvertygelse, att man icke bör ha någon *öfvertro* på allt detta, ty historiens exempel gifver ju härvidlag åtskilligt vid handen. Men ser man saken i stort och söker anlägga historiens syn på tingen, så finner man, att här fortskrider utvecklingen steg för steg. Liksom en gång förr i tiden, då den medeltida staden väfdes in i den merkantila statskroppen, så öfverspanns den äfven af rättsregler, som band den fast i denna högre ekonomiska och politiska enhet, och städernas murar föllo, så måste, nu, ehuru det sker långsamt, i mån som staterna växa in i världshushållningen, där undan för undan bildas sådana rättsregler, som bli alltmera bindande och i mån som den ekonomiska utvecklingen går framåt och rättsmedvetandet tilltager i styrka, skola så småningom såsom en naturlig process äfven staternas gränsfästningar falla, liksom stadens murar en gång grusades.

Då kan man fråga: hvad innebär en *garanterad* neutralitet utöfver ett traktatmässigt bindande af neutraliteten? Jag skulle då vilja fråga, hvad som öfver hufvud taget menas med garanti i folkrättslig bemärkelse. Här ha vi en hel skala af olika aftal, och mängden gång är det svårt att afgöra, huru iorangeringen skall ske. Äro t. ex. de aftal, som Sverige nu ingått, status-quo-traktaterna, äro dessa garanterade eller icke? Jag är öfvertygad om, att vid första påseendet kanske flertalet af denna kammares ledamöter säga, att naturligtvis äro dessa icke några som helst

garantitraktater, och dock finnes det folkrättslärare, som framhålla, att dessa traktater visserligen icke till sin form af reciprocitet men väl *de facto* äro garantitraktater. Och man söker ett stöd för denna åsikt däri, att Belgien i egenskap af permanent neutral stat icke biträdt dessa traktater. Jag vill icke uttala *min* mening i detta fall, men själfva *möjligheten* att uppställa till debatt, huruvida dessa traktater äro garantitraktater eller icke, huruvida en liten stat, som naturligtvis icke för sin del kan åtaga sig några förpliktelser att bevaka en stormakts integritet eller status quo, när densamma på en traktathandling jämte stormakterna skrifver sitt namn, därigenom själf erhåller *en viss* garanti, och om traktaten i realiteten kan kallas garantitraktat eller ej, att detta kan diskuteras, visar ju, att man icke alldeles kan afvisa påståendet såsom obefogadt. Folkrättsligt sedt ha vi sålunda en hel skala af garantier alltifrån denna första antydning om en garanti, som skulle finnas i dessa status-quo-traktater, och fram mot det rena protektoratet finns det nämligen traktater, som med viss rätt kunna fogas in under benämningen garantiaftal.

Hvad har då en garanti för inverkan på den garanterade?

Jo, ungefär densamma som i fråga om den erkända neutraliteten, nämligen att det förutsättes, att sådant som läget var vid traktatens ingående, bör läget i väsentlig mån förblifva. Så att den möjligheten att själf upprätthålla sin neutralitet, som förefanns vid garantiens iklädande, bör staten fortfarande bibehålla. Men jag vill betona, att sådana som småstaternas förhållanden nu äro till de stora staterna, kommer i själfva verket någon förändring i ställning näppeligen att här inträda. Jag påminner om, att småstaterna dock för sin existens faktiskt bero af stormakterna. Liksom Holland och Belgien fingo sina erinringar i somras, så ha, såsom förre konseljpresidenten i Danmark Neergaard erinrade om, äfven Danmark fått vissa påminnelser, något som dock, åtminstone efter hvad man senare fått veta, måhända torde få anses vara problematiskt. Då uppställer sig emellertid den frågan: hur kunna dessa andra stater, som hafva garanterat, fylla sina förbindelser som garanter och när skola de inträda och utöfva sin garanti? Detta beror på huru traktaten är skriven. Jag erinrar om, att i den norska traktaten af 1907 är det Norge som själf skall påkalla hjälp. Men i de status-quo-aftal, som vi iklädt oss, finnes icke alls någonting i den vägen omnämndt. Det anses dock såsom regel, att det är den som är garanterad, hvilken själf har skyldighet att påkalla den hjälp som kräfves. Beträffande den militära styrkans storlek finnes i modärna traktater ännu ingenting, men i de äldre angafs i regeln, huru stor styrka, hur många fartyg som skulle kräfvas i fråga om garantiens uppfyllande. Det bör också sägas, att naturligtvis kräfves det af den garanterade, att han omedelbart

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.

(Forts.)

Ang. Sveriges vid krigstillfälle, eller så snart svårigheter börjat yppa sig, begär att få det understöd, som kräfvades, ty i annat fall, därest förmågan att upprätthålla neutraliteten nedsattes väsentligt, är det möjligt att vederbörande garantier icke anse sig förpliktade att uppfylla, hvad som kräfvades eljest i garantitraktaten.

förklarande
för permanent
neutral stat.

(Forts.)

Jag har nu här med några ord sökt teckna konturerna till den fråga, som är berörd i den föreliggande motionen. Motionen säger *ingenting* om den *form* af permanent neutralitet, Sverige borde ikläda sig. Motionen säger uttryckligen ifrån, att hvad som vi begära är en *utredning* af hithörande spörsmål, och vi binda oss icke i *något* hänseende. Jag tror emellertid, att, innan jag avslutar detta mitt anförande, det är skäl till att för denna kammars ledamöter, där flertalet torde vara ledamöter i den interparlamentariska fredsgruppen, redogöra för den hållning, som *interparlamentariska unionen* intagit i dessa frågor. Man kan säga, att det sedan länge är ett spörsmål, som varit föremål för den interparlamentariska unionens förhandlingar, ett spörsmål, som stått på dagordningen sedan 1894 vid konferensen i Haag, som sedermera upptogs 1896 i Budapest och 1897 i Brüssel samt slutligen också 1903 och senast vid förlidet års konferens af de Nordiska staternas interparlamentariska fredsgrupper i Kristiania. Där hölls ett inledningsföredrag i ämnet af rektor Horst, där han bland annat uttalade några ord, som jag tror det kan vara skäl i att fästa till dagens protokoll. Han säger:

»De mellempfolkelige forhandlinger, som i tilfælde maatte føres angaaende de nordiske lands vedvarende nøitralitet, vilde faa stor betydning for den europæiske folkerets udvikling og vilde, om de bragtes til en lykkelig ende, slutte sig som et nyt led til de betydningsfulde resultater, som nordisk nøitralitetspolitik i tidligere dage har medført.»

Så beslöt konferensen enhälligt — och jag vill framhålla med hänsyn till att utskottet åberopat justitierådet Hellner, att äfven han deltagit i det beslut, som där fattades — och det beslutet lydde:

»Det tredje nordiske interparlamentariske delegeretmøte, som finder det ønskelig, at flere og flere land saavidt mulig blir unddrat fra faren for at komme ind i krigerske forviklinger, henstiller, i betragtning av den store interesse, som spørsmålet om erklæret stedsevarende nøitralitet har for de tre nordiske riker, til disse rikers interparlamentariske grupper

1. at virke for, at den interparlamentariske kommission, som skal nedsættes til dette spørsmåls behandling, faar en alsidig sammensætning med repræsentation fra alle tre nordiske riker,

2. efter at denne interparlamentariske kommissions arbeide er avsluttet, at anmode sine lands regjeringer og nationalforsam-

linger om at medvirke til at spørgsmaalet om staters erklærede stedsevarende nøytralitet blir undergit behandling paa den tredje fredskonference i Haag.»

Så hade vi ju äfven härom dagen spørgsmålet uppe inom vår interparlamentariska fredsgrupp. Åtskilliga af kammarens ledamöter erinra sig nog den diskussion, som då fördes, och hurusom vid detta sammanträde fredsgruppens ordförande, vår ärade vice talman, under lifligt instämmande från gruppens sida uttalade sin varma sympati för motionens grundtanke. Jag tror också att man kan säga, att någon tvekan näppeligen kan råda angående den ställning, den interparlamentariska unionen intager i dessa frågor. Också har unionen år 1903 i Wien uttalat sin sympati för de nordiska gruppernas sträfvanden att förvärfva de nordiska länderna en permanent neutral ställning. När således ärendet behandlas här i kammaren, så tror jag det bör ske under det medvetandet, att de interparlamentariska grupperna i olika länder med intresse och sympati följa de sträfvanden, som försiggå inom de tre nordiska länderna, bland hvilka Danmark och Norge redan förut uttalat sig i frågan, under det att man väntar på ordet äfven från Sverige, att dessa tre nordiska länder måtte förklara sig och blifva permanent neutrala.

Jag vill för min del äfven säga, att i och med att detta reservanternas förslag, som jag, herr vice talman, hemställer att kammaren måtte biträda, antages, komma vi att i vår mån befordra den folkrättsliga utvecklingen på detta område. Vi komma att gifva vårt handtag i det stora kulturarbete, som är en plikt icke minst för de små staterna. Och jag vill äfven samtidigt säga, att i och med att vi biträda ett yrkande af denna beskaffenhet, som måhända kan leda till åtgärder, synes mig, att vi näppeligen göra mera än att vi skapa ett *komplement* till de traktater, som Sverige redan ingått, ett komplement, som i sin mån innebär ett stabiliserande för framtiden af den politik, som Sverige fört i 100 år.

Jag ber, herr vice talman, att få yrka bifall till reservationen.

Vidare anförde:

Herr Liljedahl: Herr talman, mina herrar! Jag tror, att vi alla äro eniga därom, att fredspolitikken har ett enda mål, och det är att afskaffa anfallskriget. Ju varmare försvarsvän man är, desto mera måste man afsky försvarets motsats, det vill säga anfallskriget. Fredsarbetet går således icke ut på att framkalla försvarsnihilism utan tvärtom på att framkalla anfallsnihilism.

Jag tror, att motionärerna liksom reservanterna och utskottets majoritet äro fullt eniga därom, att den stora fråga, som nu

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.

(Forts.)

*Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.*

(Forts.)

ligger före till afgörande i denna kammare, icke syftar på något annat mål än att bevara Sveriges själfständighet och leda in Sveriges fredspolitik eller, rättare sagdt, fortfarande låta Sveriges fredspolitik gå den säkra väg, som den hittills har gått med det lyckliga resultat, som vi känna. Vi hafva ju åtnjutit en hundra-årig fred.

Jag tror nu för min del, och därom äro vi nog många öfverens, tänker jag, att vårt lands själfständighet bevaras genom två medel. Det ena är att framkalla folkets egna krafter för att, så mycket det är oss möjligt, få ett starkt försvar med djupa rötter hos folket, att, med andra ord, vår värnkraft skall suga till sig sin must ur de djupaste källorna. Det är den ena vägen, den inre vägen. Sedan kommer den yttre vägen. Ja, det är den att fortsätta den utrikespolitik, som hittills har blifvit följd och som de svenska utrikesministrarne vid upprepade tillfällen fullföljt — jag erinrar om ett uttalande år 1883, då första gången en neutralitetsmotion väcktes i Riksdagen; jag erinrar om utrikesministern Lagerheims anförande vid 1899 års riksdag, och utrikesministern Trolles uttalande år 1908 med anledning af en då framställd interpellation.

Alla dessa uttalanden och andra gå i den bestämda riktningen, att den freds- och neutralitetspolitik, som Sverige har fört och ännu för, är den hittills tryggaste och att man icke bör inlåta sig på en omläggning, såvida man icke är fullt säker på, att denna omläggning skall kunna blifva ännu bättre än den hittills förda politiken.

Jag tror, att vi kunna såsom svenska folkets representanter å detta folks vägnar säga, att svenskarne äro kanske världens fredligaste folk. Det hafva vi i handling bevisat för icke länge sedan, och kanske just därför att vi äro ett så fredligt folk, äro vi, om det skulle gälla, om någon skulle vilja krossa oss, kanske också ett mycket fruktansvärdt folk att få att göra med. Ty vi hafva väl ännu Karl XII:s blod i våra ådror. Den som är stark är lugn, och den som är lugn, han är också fredlig.

Hvad den nu föreliggande motionen beträffar, så hoppas jag, att det af utskottets utlåtande framgår, att utskottet tagit motionen på fullaste allvar, och jag påpekade här om dagen, att det femte tillfälliga utskottet i regeln ingalunda får sig anvisade några obetydliga frågor. Vi hafva därför sökt att med hjälp af en sakkunnig person göra en folkrättslig utredning af denna fråga. Jag skall icke upprepa denna utredning sådan den föreligger i utskottets betänkande, utan ber att få hänvisa till densamma. Endast med afseende på hufvudmotionärens nu gjorda framställning skall jag tillägga några ord. Han synes hafva en folkrättslig förkärlek för den kände författaren Quabbe, och jag är honom tacksam för att han tog fram just denna författare. Motionären påpekade, på tal om ett försvarsförbund med Norge,

hvad denne författare säger om en defensivallians och en permanent neutralitets förhållande till hvarandra — jag skall icke alls ingå på frågan, huruvida Sverige bör ingå ett försvarsförbund med Norge, därom har jag visserligen inom mig min särskilda uppfattning, men jag skall, som sagdt, icke alls ingå på den frågan. Jag skall blott bedja att få erinra om hvad Quabbe säger, hvilket står på sidan 22 i utskottets betänkande i försvarsfrågan. Han påpekar bland annat, att om ett folk skall ställa sig i sådant förhållande till andra stater, att dess självständighet, dess neutralitet skall garanteras, måste garanterna ställa upp sina fordringar, och bland dessa må särskildt framhållas att folket skall sätta sig i stånd att försvara sin neutralitet. På sidan 22 i utskottets betänkande heter det enligt Quabbe: »En stat får icke militäriskt desorganisera sig. I så fall har garanten rätt att träda tillbaka. De medlemmar af belgiska kamrarna, som voterade mot stärkandet af Antwerpens befästning under hänvisning till Belgiens garanterade neutralitet, hade bort betänka, att det är Belgiens plikt gent emot garanterna att icke försumma sitt försvar». Då vill jag fråga den förre ärade talar- en, hvar han och åtskilliga andra voro, när det här var fråga om flygmaskinen, om fälttjänstöfningarna, om anslag till skytte- rörelsen, om försökmobiliseringen.

*Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.
(Forts.)*

Jag har med detta blott velat påpeka, att vi kunna komma i beroende af de stater, som skola garantera vår neutralitet. Vi kunna få en del obehagliga och för vår självständighetskänsla sårande förfrågningar och påpekningar huru vi böra ordna vårt försvar. Jag tänker, att den saken bör vara vår egen, och vi böra icke tillåta, att någon främmande makt lägger sig i våra inre förhållanden. Med andra ord, den folkrättsliga sidan af detta ämne är ingalunda utredd, och det hafva ej heller motionärerna sagt. Utskottet har påpekat, att de folkrättsliga författarne stå på ganska olika ståndpunkt och att hela neutralitetsinstitutet ännu icke är färdigbildadt utan är i behof af vidare utveckling.

Nu yttrade hufvudmotionären äfven — jag skall blott med ett par ord stanna vid den saken — att interparlamentariska unionen har tagit upp denna fråga, och det gjordes ju senast af det tredje nordiska interparlamentariska mötet i Kristiania år 1911. Men just den saken har utskottet åberopat i sitt betänkande, nämligen att den interparlamentariska unionen gick vid detta möte den väg, som utskottet funnit vara den rätta, nämligen att hänskjuta denna fråga till nästa fredskonferens i Haag, hvilken, som ju bekant är, kommer att hållas år 1915. Detta är en internationell fråga, och den bör då tydligen bearbetas vid de internationella kongresserna. Och Kungl. Maj:t har ju tillsatt en kommitté, som har att utreda för Sveriges räkning

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.
(Forts.)

de frågor, som kunna komma att upptagas vid konferensen i Haag. Utskottet har därför hänvisat till denna kommitté.

Ja, jag skall med dessa korta ord sluta och vill endast till sist säga, att då den förre talaren började sitt anförande med, att det ser ut, som om liberalerna komme att gå under högerns »främmande ok», så vill jag svara honom: Det är just grundtanken i utskottets ställning till denna sak, att vi genom vår utrikespolitik icke komma under *främmande ok*. Fredsarbetet är heligt och kommer alldeles säkert en gång att nå sitt mål, lika visst som det är sant, hvad Björnson en gång yttrade, att kriget är »mänsklighetens råaste frestelse, djupaste skam och största olycka». Men fredsarbetet måste icke blott försöka lära folken att tala till hvarandra med pingstdagens tungor, icke blott rikta blicken på det ideal, som *bör* vara, utan äfven fästa den på den verklighet, som *är* för handen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Hans exellens herr ministern för utrikesärendena grefve Ehrensvärd: Herr talman, mina herrar! Den fråga, som vi nu behandla, är så betydelsefull, att jag tror, att det måste sägas ett ord i densamma äfven från statsrådsbanken. Åtminstone har jag uppfattat det som en bjudande plikt att yttra mig i debatten och detta så mycket mera som allbekanta företeelser, hvilka på senare tiden ägt rum utanför motionens ram men likväl i viss beröring med den fråga, som där afhandlas, hafva skänkt densamma en ökad betydelse.

På det internationella området framkomma ofta rent utopiska förslag, som knappast kräfva någon allvarlig behandling. Det kan emellertid icke falla mig in att dit räkna denna fråga. Den är tvärtom af synnerligen betydelsefull natur, såsom jag nyss yttrade, och jag kan icke annat än vara motionärerna tacksam för två saker, först att de fört denna fråga fram, då den är af natur, att ett folk måste intaga en klar och bestämd position till densamma, och vidare att de fört den fram på ett så allvarligt och sakligt sätt.

Jag skall icke nu uppehålla mig något närmare vid de teorier, som framställts rörande neutralitetens natur och beskaffenhet. Af det utlåtande, som är fogadt vid utskottets betänkande, torde i alla fall så mycket hafva blifvit klart för oss alla, att det råder en fruktansvärd oklarhet på detta område. Det är också helt naturligt, mina herrar. Klara rättsprinciper kunna aldrig skänkas annat än af lagstiftning och praxis hand i hand med hvarandra. Och hvad lagstiftningen beträffar, så kan man ju, trots de aktningssvärda framsteg, som på senaste tiden gjorts på detta område, säga, att då det gäller internationella frågor, så är det ännu blott svaga försök därtill. Hvad praxis angår, så lämnar den

icke något svar, då det kan sägas, att denna permanenta neutralitet knappast kommit till någon tillämpning eller i hvarje fall icke satts på något hårdare prof.

För att nu förenkla diskussionen skall jag blott uppehålla mig vid två former af permanent neutralitet, nämligen den garanterade neutraliteten och den erkända neutraliteten. Det är ju dessa två former, som blifvit berörda i motionen och som hufvudmotionären i sitt anförande hufvudsakligen uppehållit sig vid. Hvad menas nu med garanterad neutralitet? Jo, därmed afses, såsom herrarna nog känna, det förhållandet att vissa stormakter garantera en mindre stats neutralitet, d. v. s. förplikta sig att ifall denna stats neutralitet skulle kränkas lämna densamma militärt bistånd. Så långt äro alla eniga, men sedan förefinnes det åtskilliga skiljaktigheter i fråga om själfva förpliktelsens omfattning, hvarvid jag dock icke skall närmare uppehålla mig. Jag vill blott säga så mycket, att för det första finnes det en viss tvekan, huruvida verkligen denna förpliktelse gäller gentemot en af de garanterade makterna själfva. För min del är jag benägen att hålla före, att denna förpliktelse står fast äfven gentemot en garanterande makt, då den ju eljest skulle praktiskt sedt sakna all verklig betydelse, och jag vill därför i den följande framställningen, såsom från ett obestriddt faktum, utgå från att förpliktelsen har denna vidare omfattning.

Vidare vill jag påpeka, att förpliktelsen egentligen endast afses att lämna den garanterade staten hjälp i händelse af pågående krig mellan andra makter, och att den således knappast får tolkas så långt, som att den skulle äfven innebära utfästelse att lämna hjälp i händelse af ett direkt angreppskrig på den garanterade staten.

A andra sidan tillkommer det, såsom vi veta, den garanterade staten att föra en permanent neutral politik. Hvad detta innebär, är en fråga, som jag sedan skall återkomma till och i hvilken jag kanske har en annan mening än den första ärade talaren. Särskildt är det omtvistadt, i hvad mån den garanterade staten har rätt att ingå aftal, som medföra förpliktelser från dess sida.

Den första fråga, som nu uppställer sig till bedömande, är tydligen denna: Kan man — äfven antaget att förpliktelsen har denna vidare omfattning, som jag är benägen att gifva densamma — kan man vara viss om, att i ett afgörande ögonblick denna förpliktelse, d. v. s. skyldigheten att lämna den garanterade staten hjälp till värnande af dess neutralitet, kommer att väga tyngre än en måhända af ett verkligt eller föreburet intresse ingifven önskan, att icke uppfylla denna förpliktelse eller att till och med gå än längre och själf kränka densamma? Det är den första frågan, som man måste göra klar för sig.

För att besvara denna vill jag erinra herrarne om några drag ur Belgiens historia. Som vi alla veta, erhöll Belgien redan

*Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.*

(Forts.)

*Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.*

(Forts.)

är 1831 samtidigt med att det inträdde i de självständiga staternas led, en garanterad neutralitet, och under de första decennierna af den nya statens tillvaro, då man med en känsla af osäkerhet gick framtiden till mötes, så obetydligt till yttinnehållet som landet var och inklämdt som det låg mellan två af världens främsta militärmakter, såg man nog en säkerhetsgaranti i landets ställning såsom neutraliseradt. Och denna folkstämning vann också, kan man säga, en viss bekräftelse under det fransk-tyska kriget 1870—1871. Man hade alltid beräknat, att skulle ett krig utbryta mellan Frankrike och Tyskland, så skulle det tillkomma England att skydda och vaka öfver Belgiens neutralitet, då det ju låg i Englands intresse att förekomma denna neutralitets kränkande och de oförtusebara, äfven för England menliga följder, som däraf kunde uppkomma. Denna mening vann också, som jag sagt, i viss mån sin bekräftelse under kriget 1870, då utan tvifvel Englands hållning bidrog till att Belgien förskonades från att indragas i det då nära dess gränser pågående kriget, om ock man får lof att komma ihåg att härtill medverkade säkerligen kanske ännu mer två andra omständigheter, nämligen de tyska härarnas öfverraskande snabba framgångar samt den beslutsamhet och kraft, hvarmed Belgien satte sin väpnade armé till skydd för sin neutralitet.

Men hur ställer sig förhållandet väl nu i detta ögonblick? Jag har, som ni måhända veta, mina herrar, några år vistats i Brüssel såsom vårt lands sändebud därstädes, och jag får väl sålunda förutsättas något känna till den allmänna meningen i detta land. Det skydd Belgiens garanterade neutralitet lämnade 1870 var beroende på att England då stod alldeles utanför den pågående konflikten. Men hur skulle det ställa sig nu, om ett krig skulle utbryta i Belgiens närhet? Som vi alla veta, har under den segslitna Marockokonflikten från 1905 till 1911 det åtminstone vid tre olika tillfällen sett mycket kritiskt ut, nämligen första gången 1905 före Algeciraskonferensens sammanträdande, andra gången 1908 under den s. k. Casa-Blanca-affären och till sist, hvad vi alla ha i friskt minne, år 1911, under de förhandlingar, som föregingo den slutliga uppgörelsen. Om det nu skulle kommit till ett krig mellan Frankrike och Tyskland, ja, då fruktade man nog allmänt i Belgien, att i detta krig Englands plats redan på förhand vore gifven och att således hvarken Frankrike eller Tyskland af hänsyn till Englands hållning skulle låta sig hindras i en möjlig önskan att låta sina arméer marschera genom Belgien. Det skydd häremot, som skulle ligga däri, att en sådan neutralitetskränkande åtgärd skulle uppfordra England till att ställa sig emot den, som hade företagit densamma, vore ju ur räkningen, då, såsom jag redan sagt, Englands plats i striden ansågs gifven från början. Jag kan icke neka till, att under de år, jag vistades i Belgien, det äfven hos lugna och besinningsfulla element af

folket — jag talar icke om sådana, som älska att af psykologiska eller andra motiv falla offer för spöksyner och sensationsmålningar på utrikespolitikens område — rådde en dof känsla af oro för att Belgiens slätter, som så ofta under det förflutna druckit blod af så många skilda nationer, ännu en gång skulle bli den valplats, där Europas öden komme att afgöras.

*Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.
(Forts.)*

I detta sammanhang skall jag be att få erinra om några ord, som fälldes af Adolf Hedin i den motion, han år 1899 afgaf till förmån för deklarerad neutralitet — som bekant var han motståndare till garanterad neutralitet. I denna motion säger han med den förmåga af stark koncentration, som var honom egen: »Garantien är stum, när det egna intresset icke talar; om detta höjer sin röst, är den öfverflödigt». Jag undrar, mina herrar, om icke de senaste årens händelser just hvad Belgien beträffar ha lämnat en öfverraskande klar bekräftelse på sanningen af dessa ord.

När jag vistades i Brüssel, hade jag ofta tillfälle att komma i beröring med ledande politiska personligheter både ur det härskande klerikala partiet och ur det liberala partiet; jag kom däremot tyvärr icke i tillfälle att göra bekantskap med några mera framstående medlemmar af det tredje stora partiet, det socialdemokratiska. Naturligtvis begagnade jag ofta tillfället att samtala med dessa politici äfven i denna fråga, som är af stort intresse för vårt land, och jag kan såsom mitt bestämda intryck från dessa samtal säga mig ha hemfört det intrycket, att man i Belgien ingalunda är benägen att öfverskatta betydelsen af landets ställning såsom permanent neutralt. Från många håll särskildt från dem, som önskade en närmare sammanslutning till Holland, beklagade man, att denna garanti omöjliggjorde eller åtminstone försvårade en sådan öfverenskommelse; från andra håll, såsom särskildt det liberala partiet, där man länge har arbetat på införandet af allmän värnplikt — någon allmän värnplikt finnes, såsom herrarna torde veta, icke i Belgien — beklagade man, att arbetet härpå försvårades genom landets neutrala ställning, då detta invaggade åtskilliga i en falsk förhoppning om att man ej behöfde sörja för landets försvar, och slutligen från alla håll beklagade man, att landet vid åtskilliga tillfällen varit föremål för påtryckningar från stormakternas sida.

Om nu således, enligt min mening, fördelarna af en garanterad neutralitet måste ännu så länge anses tämligen tvifvelaktiga, så håller jag å andra sidan före, att olägenheterna däraf äro ganska betydande, nämligen så tillvida, att denna neutralitet ger stormakterna tillfälle att inblanda sig i det egna landets angelägenheter. Jag kan i detta hänseende åberopa både Belgiens och Schweiz' exempel. Hvad Schweiz angår har denna inblandning förnämligast bestått därutinnan, att stormakterna velat tillerkänna sig en viss uppsiktsrätt öfver det sätt, hvarpå Schweiz

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.
(Forts.)

utöfvar asylrätten. Ja, det har, om också för rätt lång tid tillbaka, till och med gått så långt, att stormakterna velat inblanda sig i Schweiz' konstitutionella former. Det är väl sant, att det schweiziska förbundsrådet alltid med mycken både energi och framgång tillbakavisat dessa angrepp, men jag tror i alla fall, att man icke får sluta ögonen för, hur farligt det är att gifva mäktiga grannar till och med blott en förevändning att inblanda sig i ens egna angelägenheter.

Hvad sedan Belgien beträffar, ha säkerligen de inblandningsförsök, som där ägt rum och som i allmänhet gått ut på, att man velat påvisa, att den eller den försvarsåtgärden varit nödvändig att vidtaga, varit, tror jag, synnerligen ovälkomna. I detta sammanhang kan jag icke underlåta att påpeka, huru oriktigt det är, när man i motionen söker uppvisa ett exempel på, att äfven andra, icke garanterade stater, kunna råka ut för samma äfventyr att blifva utsatta för stormakternas inblandningsförsök. Härom säger man nämligen följande i motionen: »Under denna sommar fick ej endast det permanent neutrala Belgien påminnelser om nödvändigheten att tillse sitt militära försvar, utan äfven Holland erhöll anmaningar att föranstalta om Scheldemyningens (Vlissingen) spärrande.» Jag tror, mina herrar, att detta är fullkomligt oriktigt. Väl ha rykten varit gängse därom, att det varit på anmaning af en stor militärmakt, som regeringen i Holland under förra året skulle förmåtts att framlägga förslag för den holländska riksdagen om befastande af Vlissingen, hvarigenom inseglingen till Antwerpen, Belgiens förnämsta hamn och fästning, skulle spärras. Men den holländske utrikesministern har inför landets riksdag på det mest kategoriska sätt dementerat denna uppgift. Nu vet jag mycket väl, att alla utrikesministrar äro utsatta för det sorgliga ödet att man merendels icke tror på deras dementier, och måhända får jag, som i dag sett mig nödsakad att dementera en synnerligen oväderhäftig uppgift på det internationella området, röna samma erfarenhet. Men herrarna må väl icke tro, att det är, så att säga, ur fackföreningssynpunkt, som jag kräver aktning och tilltro till hvad denne utrikesminister har sagt offentligen inför sitt lands riksförsamling. En annan sak är, att sedermera, på grund af angrepp i den belgiska pressen och måhända i andra länders press, en stark opinion uppväckts i Holland mot hela tanken på Vlissingens befastande, en opinion, som för öfrigt vann näring redan i det förhållande, att saken skulle kosta mycket penningar och därför redan från början var föga populär. Det är möjligt, att denna opinion har bidragit till förslaget skrinläggande, men man måste väl ge mig rätt, när jag säger, att det är en stor skillnad mellan att å ena sidan nödgas vidtaga försvarsåtgärder på order eller anmaning från en af de garanterande staterna och å andra sidan låta bli att vidtaga vissa åtgärder för att icke riskera det goda förhållandet till utlandet.

Jag öfvergår nu till den form af permanent neutralitet, som kallas enbart för »erkänd». Om det framgått af min föregående framställning, att det skydd, som den garanterade neutraliteten lämnar, än så länge är ganska osäkert och svagt; i fall detta är riktigt, så måste väl också det skydd, som lämnas af den svagare form af neutralitet, hvarmed jag nu sysselsätter mig, vara än mindre. Det förefaller mig också vara alldeles riktigt, såsom det framhålles i utskottets betänkande, att redan nu äger rum ett folkrättsligt erkännande af alla staters neutralitet, nämligen genom den för några år sedan tillkomna Haagkonventionen om neutrala staters rättigheter och förpliktelser i händelse af ett landt- och sjökrig. Första artikeln af denna traktat säger uttryckligen: »Neutrala staters territorium är okränkbart.» Om man nu tyvärr måste hysa den fruktan, att en erkänd neutralitet skulle, för den händelse den sattes på prof, kanske icke respekteras, tror man då, att denna regel blir mera hållbar, om den, fastän den redan en gång är besvuren i en allmän konvention, därtill ytterligare besvärjes än en gång i en speciell konvention rörande en särskild stat?

*Ang Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.*

(Forts.)

Måhända vill man invända mot detta: ja, låt vara, att skyddet kanhända icke är stort, men är det icke i alla fall en fördel att högtidligen tillkännagifva, att man vill för all framtid förbli neutral? Hvad kan man väl ha att invända mot ett sådant tillkännagifvande, om därigenom kan vinnas ett, om än aldrig så svagt, ökande af det skydd, som eljest förefinnes? Ja, mina herrar, sådana skäl ha nog förut framställts i Riksdagen, och ännu år 1902, då senast en neutralitetsmotion var före, kunde det måhända se ut, som om de ägde en viss giltighet; men jag undrar, om icke sedan dess många och stora händelser ha inträffat, som ställa denna fråga i ett annat ljus.

Först och främst ha vi unionsupplösningen 1905. Innan dess kunde man ju säga, att det icke fanns någon fråga, som rimligen borde förmå de båda af en gemensam utrikespolitik ledda unionsländerna, Sverige och Norge, att afstå från sin neutralitet. Men hur ställer sig saken nu? Man kan icke blunda för den eventualiteten, äfven om jag för min del anser den synnerligen osannolik, att Norge skulle kunna angripas af en främmande makt på det sätt, att vi skulle därpå hotas i våra lifsintressen och att vi, märk väl, i rent svenskt intresse skulle känna oss uppfordrade att räcka Norge en hjälpsam hand. Nu säga motionärerna, och det har gått igen i den förste talarens framställning: ja väl, må vi blifva permanent neutrala, men låt oss förbehålla oss en rätt att under en sådan eventualitet, som den jag åsyftade, gripa till vapen. Ja, det har gjorts gällande, att i den permanenta neutralitetens begrepp skulle ingå rättighet för den såsom neutral förklarade staten att gripa till vapen under förhållanden, liknande dem jag berörde. Men, mina herrar,

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.

(Forts.)

jag tillåter mig här vara af en fullständigt annan mening än motionärerna. Jag tror för min del, att det är, åtminstone för närvarande, med hvarandra oförenliga begrepp: denna en stats permanenta neutralitet och detta förbehåll att under en viss eventualitet, ehuru icke anfallen, få gripa till vapen, låt vara innerst i rent defensivt syfte. Jag tvekar icke att säga, att om man skulle komma till makterna med en sådan framställning, skulle det för oss angenämaste svaret vara detta: ja, vi kunna vara beredda på att erkänna er neutralitet, men, märk väl, med undantag för det eller det fallet; och därigenom skulle hela värdet af denna neutralitet göras alldeles illusoriskt. Detta skulle, som sagdt, för oss vara det angenämaste svaret, men det sannolikaste svaret — jag döljer det icke — skulle blifva ett rent afvisande. Äfven om man kan åberopa en eller annan folkrättslärare, såsom den förste talaren gjorde, till stöd för en motsatt mening, är detta dock först och främst en redan i teorien ytterst omtvistad fråga, då jag kan till stöd för den mening jag företräder åberopa minst lika framstående statsrättslärare, t. ex. den förre norske statsministern Hagerup, och jag tror till och med, att den af den förste talaren citerade tyske författaren i själfva verket har samma uppfattning. Men, mina herrar, innerst inne beror det icke på hvad den så kallade teorien säger, utan det kommer an på, hvad kabinetten, hvad makternas regeringar säga, och bland dessa tror jag icke, att någon mark är vunnen för en sådan uppfattning, som den siste ärade talaren här uttryckte.

Det har inträffat ytterligare händelser efter år 1905, som göra, att man måste ställa sig betänksam i denna fråga. Unionsupplösningen medförde, såsom vi veta, novembertraktatens uppsägande, och af detta återigen följde tillkomsten af Nord- och Östersjötraktarna. Ännu finnes mycken oklarhet, om hvilken dessa traktaters egentliga innebörd är, såsom det framgår bland annat af remissdebatten i Första kammaren i år, men i korthet innehålla de ju, att alla de traktatslutande makterna erkänna status quo i fråga om besittningarna i Nord- och Östersjöområdena samt förplikta sig att, om detta status quo skulle kränkas, ingå i öfverläggning med hvarandra om lämpligaste sättet af ett afvärjande af ett sådant förhållande. Det torde vara alldeles oriktigt, såsom det emellanåt påståtts, att denna traktat skulle ge någon makt den allra ringaste vare sig juridisk eller moralisk rätt att öfvervaka, att de försvarsåtgärder, som någon annan af de fördragsslutande makterna vidtaga, äro tillfyllest. Vidare är det klart, att eftersom antalet undertecknande makter är synnerligen stort och de äro i besittning af mycket olika maktmedel sinsemellan, själfva garantien iklädts mycket lösa former, och man har stannat vid ett tillkännagifvande af önskvärdheten att lämna besittningsförhållandet orubbadt, samt tillika gifvit en vag anvisning på, hur det skulle gå, om detta skulle kränkas.

Trots det att dessa traktater icke principiellt stå i strid med en neutralitetspolitik, sådan som den, hvilken af oss sedan länge förts — och jag kan såsom stöd därför åberopa ett offentligen afgifvet yttrande af en af de personer, som voro med om tillkomsten af ifrågavarande traktater, nämligen holländske utrikesministern — håller jag i alla fall före, mina herrar, att det icke skulle stå i fullgod öfverensstämmelse att på en gång tillkännagifva en permanent neutralitet och på samma gång stå kvar såsom undertecknare af dessa båda konventioner. Jag kan såsom stöd för denna uppfattning åberopa det förhållandet, att det aldrig satts i fråga, att Belgien skulle kunna deltaga i dessa förhandlingar, ett förhållande för öfrigt, som ytterligare synes mig bekräfta sanningen af hvad jag sade om, att neutrala stater äro uteslutna från hvarje form af politisk allians, som kan mynna ut i ett förpliktande.

*Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.
(Forts.)*

Ja, mina herrar, nu säger kanske någon af eder: Är det så, att dessa traktater stå i vägen för vårt lands förklarande för permanent neutralt, då må de försvinna! Jag vill emot detta göra gällande, att det endast är fyra år, sedan dessa traktater antogos, och att det väl vore ett mycket skarpt och farligt språng från kontinuiteten i vår utrikespolitik att så kort efter deras tillkomst kasta dem öfver bord.

Är det måhända ytterligare några hinder i vägen mot det syfte, som motionärerna ha uppställt? Ni erinra eder kanske, mina herrar, hurusom ungefär samtidigt med avslutandet af de traktater, jag nys har berört, vi verkligen i vårt land för en gång fingo se den nationella samling förverkligad, hvarom vi så ofta tala, nämligen då hela den svenska nationen mangrant, kan jag säga, stod upp till vakt för en för vår känsla af lugn och säkerhet dyrbar garanti, hvars tillvaro då ansågs hotad. Jag tvekar icke att säga, mina herrar, att det skulle vara mycket svårt, för att icke begagna ett starkare ord, att förena bibehållandet af denna garanti med en förklaring om permanent neutralitet.

Jag vill vidare fästa uppmärksamheten på en svaghet i den permanenta neutraliteten, den nämligen, att den kommer att tillämpas just under en allmän konflikt, då kriget redan är lösläppt och då aktningen för rätt vacklar. Det tillkommer både den högsta läkekonst och den högsta samhällskonst att söka förhindra uppkomsten af hvarje farligare sjukdom, väl vetande, att sedan denna en gång brutit ut, möjligheten att förhindra dess spridande är ganska begränsad. Men just ur denna synpunkt måste jag, i likhet med den högt aktade företrädare till mig, som år 1902 hade ordet i en liknande fråga, förklara, att jag för min del hyser starkare tilltro till skiljedomsinstitutet, som just går ut på att förhindra uppkomsten af ett krig, än till den permanenta neutraliteten, hvars syfte är att, sedan kriget väl en gång brutit ut, söka att genom ett trolldomsord befria ett eller annat land

Ang. Sveriges förklarande för permanent neutral stat. från dess verkningar. Just under en sådan allmän konflikt, då måhända en stat är inbegripen i en strid på lif och död, i ett sådant ögonblick är en stat tyvärr icke sinnad att fullt akta rättens principer.

(Forts.)

Jag skall nu med några ord beröra de motiv, som år 1902 af Adolf Hedén angäfvos såsom i hufvudsak bestämmande för honom, när han då uttalade sig för en deklarerad neutralitet. Det hade enligt hans framställning vid denna tid varit rykten i gång om, att Sverige skulle vilja sluta sig till den ena eller den andra af de stormaktsgrupper, mellan hvilka världen är delad, och för att förekomma de menliga intryck, som detta gifvetvis måste ha på de makter, som höra till den andra gruppen, var det, som han önskade en förklaring om vår permanenta neutralitet. Detta var hans hufvudmotiv. Frågan kan ju sägas ha fått en särskild aktualitet, då, såsom vi veta, i en nyligen utgifven broschyr förordats vår anslutning till en af de ifrågavarande båda stormaktsgrupperna och därjämte röster, kanske mera högljudda än betydande, tid efter annan låtit höra sig med det påståendet, att nu vore tiden inne för de små staterna att sluta sig till den ena eller den andra af dessa grupper.

Det torde icke innebära någon öfverraskning för någon af eder, mina herrar, när jag härmed öppet säger ifrån, att regeringen, utan att lyssna till dessa röster, alltjämt vill troget fullfölja Sveriges traditionella neutralitetspolitik. En ansiutning till endera af de två stormaktsgrupperna skulle kunna indraga oss i ett krig mellan främmande makter, som icke berörde våra lifsintressen, och som vi utan en sådan allians ägde möjlighet att undgå. Den skulle vidare redan i fredens dagar på ett synnerligen menligt sätt återverka både på vår utsikt att bibehålla den för vår känsla af lugn och säkerhet viktiga garanti, jag ofvan berört, och likaledes att orubbade upprätthålla för vårt ekonomiska lif nödiga förbindelser. Jag önskar därför med tanke på de vådor, sådana planer medföra, och på vikten däraf, att ingen oriktig uppfattning om den svenska regeringens afsikter må i utlandet vinna spridning, att nu på det bestämdaste tillkännagifva, att den svenska regeringen alltjämt fullföljer den neutralitetspolitik, som varit vårt lands under nära ett sekel, samt att inga lockelser skola förmå oss att öfvergifva densamma. Skulle äfven det världskrig, hvarom så ofta talas, men hvilket hitintills lyckligtvis de europeiska regeringarnas klokhet och behärskning samt folkens stigande känsla af kriget såsom en olycka och en förnedring för mänskligheten förhindrat, skulle ett sådant krig till skada för hela vår civilisation utbryta, skall det äfven blifva vår uppgift att med uppjudande af våra försvarskrafter, som väl i jämförelse med stormakternas äro obetydliga, men dock ingalunda utan sitt värde vid en kraftmätning dem emellan, sörja för, att vår neutralitet varder vederbörligen respekterad. Endast

den makt, som vill kränka vår neutralitet eller vår fria självbestämmanderätt, kan i oss befara en fiende.

Huru skiftande uppfattningen än må hafva varit i inre afseende mellan de regeringar, som hittills under Sveriges långa fredsperiod suttit vid rodret, ha dock, frånsett vissa afvikelser under en mycket långt tillbaka liggande tid, samma yttre politik, samma neutralitetspolitik af dem fullföljts. Och när detta skett i det förflutna, synes man äfven äga skäl att hoppas, att då denna politik säkerligen står i öfverensstämmelse med hvad det oändligt öfvervägande flertalet af det svenska folket önskar och vill, densamma kommer med än större följdriktighet att fullföljas i och med det, att nationens stora flertal tillerkännes ett allt större och större inflytande på länkandet af dess öden. En sträng neutralitetspolitik i anda och sanning torde alltjämt utan några på papperet gifna förhållningsregler förblifva orubbligt bestämmande för Sveriges regering och folk.

För fullföljande af en sådan politik äro emellertid två förutsättningar af nöden. Den ena är den, att icke blott uttalanden, som framkomma från regeringen, stå i god öfverensstämmelse därmed, utan äfven att pressen och i allmänhet det offentliga ordets män uttala sig med varsamhet och måtta om alla främmande makter. Obetänksamma yttranden, äfven om de härröra af den varmaste fosterlandskärlek, kunna icke annat än försvåra den uppgift, som regeringen satt sig före. När jag säger detta, tänker jag naturligtvis särskildt på vikten af, att ingenting får grumla vårt förhållande till våra grannstater, liksom ej heller till de stormakter, som utan att vara våra grannar likvisst ha stora intressen att bevaka i norra Europa.

För det andra fordras det, mina herrar, äfven för fullföljandet af en sådan neutralitetspolitik stödet af ett så effektivt försvar, som våra tillgångar och berättigade hänsyn till andra statsändamål möjliggöra. Att Schweiz åren 1870—71 lyckades bevara sin neutralitet torde i främsta rummet vara att tillskrifva den rådhighet och den beslutsamhet, hvarmed den schweiziska regeringen stödd på den schweiziska armén uppträdde. Ett väpnadt, behörigen starkt försvar är således ännu så länge, sådan världen nu en gång är, ett nödvändigt komplement till denna neutralitetspolitik.

Om jag således, såsom ni finna, mina herrar, icke kan i allo dela motionärernas uppfattning, vill jag däremot uttala, att jag naturligtvis med varmt intresse skall, på sätt utskottet förutsatt, söka att i den mån, jag därtill kan bidra, arbeta för utvecklingen af neutralitetsinstitutet, hvarigenom alltid i viss mån en tryggare ställning för de smärre staterna kan vinnas, och möjligen kunna nya uppslag gifvas på detta område, som kräfva allvarligt öfvervägande. Och ser jag till saken i dess innersta kärna, finnes det kanske icke en så djupgående skillnad mellan motionärerna

*Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.*

(Forts.)

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.

(Forts.)

och mig, som det måhända låtit. Motionärerna önska, att Sverige skall föra en absolut neutral politik i öfverensstämmelse med en gång för alla vare sig i lag eller i internationella traktater gifna bestämmelser, och de hoppas, att en ökad trygghet däraf skall komma vårt land till del. Jag för min del vill också, att vi skola föra en orubbligt neutral politik, men för att begagna skal- dens ord, »i frihet och under ansvar», och den ökade trygghet, som äfven jag hoppas må blifva framtidens gåfva till de mindre nationerna, den förväntar jag framför allt, herr talman, af en långsamt mognande utveckling därhän, att äfven på det område, hvarmed vi nu sysselsätta oss, våldets principer slutligen vika för rättens.

Herr Lindhagen: Jag begärde ordet redan vid diskussionens början, innan herr utrikesministern började sitt anförande, för att såsom medmotionär i frågan framhålla en särskild punkt i motionen, vid hvilken jag fäster stort afseende, den nämligen, som handlar om ett gemensamt uppträdande af Sverige, Norge och Danmark. Denna punkt har, såvidt jag förstår, blifvit bortglömd eller åsidosatt såväl i utskottets utlåtande som i den vid utskottets utlåtande fogade reservationen, och jag har begärt ordet särskildt för att påkalla ett tillägg till reservationen i det afseendet.

Nu må till en början erinras, att då här af utskottet och äfven af den föregående talaren framhållits de stora vanskligheter, som råda på detta område, och den stora olikhet i meningar, som där förefinnes, så beror detta på, att man i spörsmålet om neutralitetsförklaringar utgår från, att kriget är en internationell institution. En neutralitetsförklaring är icke en förklaring mot kriget. Detta räknas så att säga högaktningfullt såsom en samhällelig inrättning, och då denna faktor är af ondo och icke en rättsfaktor, så är det klart, att då det gäller uppbyggandet af en rättsbildning ikring densamma, det hela måste blifva oklart och förenadt med permanenta vanskligheter.

Utskottets utredning gifver ganska klart vid handen, huru många olika meningar, som råda på ifrågavarande område, och det är af största intresse att taga del af alla dessa olika uttalanden. Det visar sig emellertid däraf, att i samma mån som krig ogillas, i samma mån förlora neutralitetsförklaringarna sin betydelse. De äro medel för tillfället, men icke framtidsmedel. Om man lägger märke till uttalandet exempelvis af J. Hellner, så kan man bakom orden läsa, att han synes tro, att utvecklingen redan kommit därhän, att neutralitetsförklaringar äro ur spelet och att tiden är inne att gå andra nya vägar för framtiden. På samma gång som jag villigt erkänner, att denna sak bör utredas, sådant läget nu är, på samma gång har jag den uppfattning, att man samtidigt måste bygga på den rättsbildning, som ogillar

kriget som sådant. Därför har jag i år varit med om att väcka en annan motion, som här skulle röra sig på det område, hvar-till man i framtiden vill komma.

*Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.*

(Forts.)

Andra talare är det förbehållet att bemöta de farhågor och invändningar, som utrikesministern framställt i det nu speciellt föreliggande ärendet, jag vill bara för min del framhålla, att jag icke kan förstå, att man, som han gjorde i sina slutord, skall betona, att utvecklingen skall gå »långsamt». Om man verkligen tager i tu med saken, så bör det yppas utvägar att komma fortare fram, och det är just härpå som folket väntar och hoppas. Föröfrigt framgår det ju af hvad han sade och af utskottets betänkande, att detta i alla fall är ett område, som är outredt och förtjänar att undersökas, så att man kan se, hvad här verkligen kan komma ut af det hela.

Men hvad jag särskildt ville fästa uppmärksamheten på, är, som sagdt, att motionen i sin fjärde punkt mycket riktigt framhåller, att detta öfvervägande skall ske i samråd med Norge och Danmark. Den här frågan om neutralitetsförklaringar, som är en af de många vägar, på hvilka man möjligen kan gå fram, har upptagits af Nordiska interparlamentariska fredsförbundet och behandlades på kongressen 1911, hvarvid en beredning till-sattes, som vidare skulle behandla spörsmålet. Hvad ligger bakom detta? Jo, naturligtvis att parlamentsledamöter från de tre olika länderna ha ansett, att denna fråga är en gemensam skandinavisk angelägenhet, och att den neutralitet, som till äfventyrs kan byggas upp i norden till dess bättre tider komma, skall blifva de nordiska folkens neutralitet, icke bara Sveriges eller Norges eller Danmarks. Det skadar i alla fall icke, att en sådan sak, trots att den är under behandling i de tre olika ländernas interparlamentariska grupper, föres fram samtidigt i den svenska Riksdagen såsom ett ytterligare påtryckningsmedel. Men frågan får icke därigenom dragas ned ytterligare, och det sker genom utskottets och reservanternas förslag, att detta skall vara en fråga, som endast rör Sverige. Så långt ha vi kommit, att det icke på något vis bör komma i fråga, att vi arbeta på en ensidig neutralitetsförklaring endast för Sverige. Skall det blifva någon neutralitetsförklaring, så skall den gälla de skandinaviska nationerna.

Man får ett ganska nedslående intryck af hvad en ensidig neutralisering kan betyda till skada för ett land, då man läser om rättslärdes förklaring, att en neutral stat icke kan ingå någon realunion utan endast en personalunion. Med andra ord, man ställer krokben för nationernas mellanhafvande på realiteternas område. I utskottets utredning uppgifves, att Schweiz afböjt att ingå på en tullförening, som ju innebär ett sträfvande att utvidga frihandelsområdet, på den grund att Schweiz såsom neutraliseradt icke ansett sig kunna gå med på detta. Det vore en

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.
(Forts.)

olycka ur denna synpunkt, om Sveriges ensidiga neutraliserande, eller Norges ensidiga neutraliserande, eller Danmarks ensidiga neutraliserande skulle blifva en ytterligare skiljemur mellan de tre folken. Alltså — ingen utredning om eller ens någon fundering på detta ämne annat än som en skandinavisk fråga. Det är min ståndpunkt.

Utskottet har icke upptagit denna fjärde punkt, och icke heller reservanterna ha gjort det. Äfven reservationen, till hvilken jag skall sluta mig, talar blott om Sverige.

Jag skall därför, herr talman, be att få yrka, att i reservationen efter ordet »Sverige» inskjutas orden »i samråd med Norge och Danmark».

Slutligen några ord till. Utskottet hemställer, att förevarande motion icke måtte föranleda till någon kammarens särskilda åtgärd. Det förvånar mig då något, att utskottets ordförande i dag talat om, att vi skola ha Karls XII:s blod i våra ådror. Men det är nog endast i läroböckerna och icke i det verkliga lifvet, som ett sådant mod förekommer, ty eljest skulle utskottet gått litet mera frejdigt fram, icke lagt armarne i kors, utan visat aktiv handling. Men i all synnerhet tycker jag, att reservanterna i sitt uttalande, som nu icke blifvit så synnerligen olika utskottets, kunde bestått sig med att framföra sina önskingar i en skrifvelse till Kungl. Maj:t, så att det kunnat blifva någon toga i det hela. Då nu motionens frambärare dock nöjt sig med reservanternas beskedlighet i detta fall, så får väl äfven jag afstå från att parera någon skrifvelse.

Herr Branting: Herr talman! Jag tror att många af kammarens ledamöter liksom jag ha den känslan, att efter herr utrikesministerns tal det skulle vara gagneligt för den sak, som vi ha velat föra fram genom vår motion, om det genom kammarens beslut kunde skapas ett så enigt uttryck som möjligt för en anslutning till hvad som efter mitt sätt att se varit *det väsentliga* i herr utrikesministerns anförande. Det väsentliga däri synes mig nämligen icke ligga i den skiljaktighet i ståndpunkt i afseende på vissa, låt vara rätt så viktiga och diskussionsvärda detaljer, som han utvecklade gentemot motionen eller med anledning af motionen, utan detta väsentliga var utan tvifvel ändå det starka betonandet af den *vilja till fortsatt neutralitetspolitik*, som besjälar den nuvarande regeringen. Denna vilja är det som har fört honom till att önska, att i sträfvandena på detta område det icke måtte ens tagas under öfvervägande, huruvida icke några nya former skulle kunna med fördel införas och dessa sträfvanden måhända ännu bättre främjas genom en permanent, erkänd neutralitet än genom, som han uttryckte sig, handlande under frihet och ansvar.

Jag kan helt naturligt icke i det stycket fullt dela hans

uppfattning. Jag skulle också kunna ha ett och annat att erinra beträffande hvad han yttrade under loppet af sitt anförande. Så t. ex. kunde jag icke, åtminstone icke i det ögonblicket, fullt fatta hvarför en erkänd förklaring af permanent neutralitet skulle vara oförenlig med ett sådant samladt uppträdande gentemot en, som det syntes, uppdykande fara som det, hvilket skedde år 1908 af den svenska nationens representanter. Det förefaller mig ju nämligen vara en gemensam utgångspunkt både för herr utrikesministern och för alla oss, som resonera i dessa ting, att en permanent neutralitet i alla fall icke någonsin kan komma att upphäfva rätten till själf försvar, rätten att värna sig mot obehörigt anfall.

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.
(Forts.)

Jag sätter således vid denna punkt, liksom kanske vid en och annan af de föregående punkterna, ett frågetecken. Och jag anmärker också i förbigående, att hela den del af herr utrikesministerns anförande, som rörde den *garanterade* neutraliteten, syntes mig i rätt väsentliga delar icke träffa motionen. Det var kanske icke heller afsedt att göra detta, utan afsikten var kanske i främsta rummet att klarlägga hela frågans innebörd. Kritiken träffade emellertid icke motionen af det skälet, att där *icke* finnes något uttalande om att man skall nödvändigt gå en sådan väg, utan med flit och afsikt äro alla vägar hållna öppna, då det hela är hänskjutet till den utredning, som, efter mitt sätt att se, varit kärnpunkten i motionens yrkande.

Men i alla fall, det som yttrades af herr utrikesministern synes mig vara så väsentligt i de delar, där vi äro ense, att det förefaller mig lämpligt, om man kunde på något sätt få fram, att de skiljaktigheter, som kunna kvarstå, hellre böra hänskjutas till en fortsatt diskussion i andra former än just nu fullföljas i en debatt. När det nu gjorts ett så pass tungt vägande inlägg med en utrikespolitisk sida utåt mot Europa, skulle jag för min del åtminstone icke vilja vara med om att söka i minsta mån försvaga betydelsen här af, genom att vare sig fortsätta en öfverläggning om detaljer eller göra yrkande om någon votering.

Blott i en sak ber jag att få särskildt ytterligare för min del uttala mitt fulla instämmande uti herr utrikesministerns anförande. Det gäller den passus, hvori han förklarade, att en sådan situation kan tänkas, att vårt förra unionsland kan blifva angripet på sådant sätt, att det äfven för Sverige i dess nuvarande fullt själfständiga ställning måste blifva ett lifsintresse ur dess egen synpunkt att ingripa till försvar för detta land. Jag tror, att ett sådant uttalande var väl på sin plats. Jag tror, att det skall vinna anslutning öfver hela vårt land, att det kommit ett sådant ord, ty det syftar från ett ansvarigt håll på just de förhållanden, hvilka vi från *vår* sida aldrig hafva gått med om att undanskjuta, nämligen den *naturliga samhörigheten* mellan

Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat.
(Forts.)

Sverige och Norge närmast, som icke kan genom några politiska brytningar skaffas ur världen.

Ja, herr talman, i öfverensstämmelse med hvad jag nu yttrat och i öfverensstämmelse med den uppfattning jag har om hvar den riktiga tyngdpunkten ligger i herr utrikesministerns anförande, samt i anslutning till den betoning, som han själf gjorde mot slutet af detsamma, att skillnaden i åskådning i sakens innersta kärna nog måhända icke är så djup, skall jag, under dessa förhållanden, icke tillåta mig att göra något yrkande.

Herr Hildebrand: Herr vice talman! Såsom debatten nu utvecklats sig, synes det mig lämpligt att någon röst höjes äfven från det parti jag tillhör för att förklara, att, såvidt jag förstår, det af hans excellens herr utrikesministern gjorda uttalandet om sträng neutralitetspolitik helt säkert är i full öfverensstämmelse med hvad det stora flertalet inom de olika partierna här i landet verkligen tänker och känner.

Hans excellens herr utrikesministern har vidare uttalat, att det vore två förutsättningar för att landet skulle kunna föra en klar neutralitetspolitik. Den första förutsättningen vore, att pressen och det offentliga ordets män i allmänhet uttalade sig med varsamhet och måtta i internationella frågor eller i de spörsmål, som gälla våra grannar och andra makter. Jag tror, att hans excellens äfven härutinnan har rätt, nämligen under den förutsättningen att det icke skulle vara något hinder för att utrikespolitiska spörsmål med ganska stor öppenhet men på ett sakligt och varsamt sätt dryftas i vårt land. Här har af gammalt funnits den uppfattningen, att vi icke hafva någon utrikespolitik, att utrikespolitiska spörsmål icke egentligen angå oss. Jag antar, att det är i full öfverensstämmelse med hans excellens herr ministerns för utrikes ärendena egen uppfattning, att detta icke kan vara en riktig åskådning, och att diskussionen af utrikespolitiska frågor tvärt om kan vara lämplig för att väcka uppmärksamheten inom vårt land på att vi icke stå isolerade och därmed alldes fjärran från världshändelserna, utan att vi tvärt om ha alla skäl att följa med hvad som händer ur den synpunkten, att vi böra vidtaga lämpliga åtgärder för att värna vår neutralitet. Hvad hans excellens herr utrikesministern yttrade om försvaret synes mig vara fullt riktigt. Dock hade jag gärna sett, att den punkten ställts i första rummet och att möjligen ett par små in-skränkningar *i detta sammanhang* utelämnats.

Skulle jag anmärka på en detalj, skulle det endast vara, att hans excellens bland de viktiga faktorerna uteglömde vår diplomati. Jag tror, att vår diplomati har en ofantligt stor uppgift att fylla, och att, om någon fara uppväxer, det icke är nog med att hafva en press, som förfar varsamt vid frågornas dryftande, och att äfven hafva ett så effektivt försvar som möjligt,

utan, och detta kanske icke minst, att rundt om i världen äga en diplomati med den förmåga att bedöma frågorna och den kontakt med hemlandet, att den kan främja en lugn neutralitetspolitik från vår sida. Jag är naturligtvis öfvertygad om, att hans excellens har denna uppfattning och kan hafva den på grund af en helt annan och bättre erfarenhet än jag har. Jag har endast fäst mig vid att icke detta kommit med bland de nödvändiga faktorerna.

*Ang. Sveriges
förklarande
för permanent
neutral stat
(Forts.)*

I öfrigt vill jag för min rent personliga del, ty jag har icke något uppdrag af partiet, tacka för det uttalande, som hans excellens herr utrikesministern hade särskildt med anledning af hvad han nämnde om Belgiens svåra ställning och hur litet bevändt det är med dess permanenta neutralitet.

Herr Palmstierna: Herr vice talman! I det anförande, som hans excellens herr utrikesministern nyss höll och som framfördes under det ansvar och med den betydelse, som tillkommer Sveriges utrikesminister, angifves otvetydigt den sträfvan, den allvarliga sträfvan, som från hans sida och från regeringens sida förefinnes att utöfva en bestämd neutralitetspolitik och att begagna hvarje tillfälle, hvarje möjlighet, som yppar sig på det folkrättsliga området eller i öfrigt, att förlägga en utveckling af Sveriges politik i sådan riktning. Det är i förvissning härom, som jag för min del vill i anslutning till det anförande, som nyss hölls af herr Branting, taga tillbaka det yrkande, som jag framställde i mitt förra anförande. Jag är viss om, att hans excellens klart ser, att det icke endast är skiljedomsväsendet, som har sin gifna plats inom folkrätten, utan också den fråga, som här är före, nämligen att begränsa krigsmöjligheternas område genom neutralitetsinstitutets utveckling, och att äfven denna fråga bör — om också denna kammare icke skulle gå på den linje jag förut föreslagit — vinna beaktande under det fortsatta arbetet på detta område.

Herr Lindhagen: Herr vice talman! Då nu hufvudmotionären återtagit sitt yrkande, är det icke någon anledning för mig att vidhålla det tillägg, hvarom jag förut hemställt. Jag har dock haft tillfälle att trycka något på motionens fjärde punkt, som enligt min uppfattning är försummad eller kanske med flit åsidosatt af utskottet och äfven af reservanterna, men jag vill ytterligare betona, herr talman, hvad jag nyss sade, att den neutralitetspolitik, vi här tala om, aldrig kommer att äga rum — och det är en utbredd mening därom — för Sverige ensamt, utan först då vi ha kommit så långt, att dessa frågor äro frågor för de skandinaviska nationerna och icke för de splittade folken svenskar, norrmän och danskar.

Efter härmed slutad öfverläggning blef på af herr vice talman gifven proposition utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 11.

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.

Å föredragningslistan var härefter upptaget jordbruksutskottets utlåtande, nr 73, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ordnande af den högre skogsundervisningen m. m. äfvensom åtskilliga i ämnet väckta motioner.

I en till Riksdagen den 15 mars 1912 aflåten till jordbruksutskottet hänvisad proposition hade Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att med godkännande af i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen

ej mindre medgifva, att för uppförande af nya byggnader för en skogshögskola samt för statens skogsförsöksanstalt äfvensom anläggande af erforderlig undervisningspark samt försöksfält m. m., finge under villkor, som Kungl. Maj:t närmare bestämde, tagas i anspråk visst i samma protokoll angifvet område innehållande 53,356 kvadratmeter af södra delen utaf lägenheten Frescati å Norra Djurgården;

än äfven

såväl anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa:

dels 693,900 kronor för uppförande å berörda område af byggnader för skogshögskolan med därtill hörande yttre anläggningar, samt

dels 34,800 kronor för utförande af vissa byggnadsarbeten vid Malingsbo;

som ock föreskrifva, att ofvannämnda belopp, tillhopa 728,700 kronor, finge af Kungl. Maj:t i mån af behof af tillgängliga medel förskotteras för att sedermera ersättas af de medel, som inflöte genom försäljning af de uti Riksdagens skrifvelse nr 159 år 1905 omförmälda områden, i den mån dessa medel icke skulle enligt berörda skrifvelse för annat ändamål disponeras.

I anledning af ifrågavarande proposition hade inom Riksdagen väckts sex särskilda motioner, hvari föreslagits,

i motionen nr 96 i Första kammaren af herr *Fahlén*, att Riksdagen vid bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition behagade besluta sådan ändring i de föreslagna allmänna grunderna för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen, att i stället för den föreslagna särskilda förberedande kursen de nuvarande förberedande skogsskolorna vid Omberg och Kloten eller i hvarje fall den ena af dem måtte bibehållas, dock med de ändringar i organisation och arbetssätt, som för ett intimt samarbete med skogshögskolan och bästa utnyttjande af lärotiden kunde finnas erforderliga;

i motionen nr 97 i Första kammaren af herr *Barthelson* och nr 275 i Andra kammaren af herr *Ekerot*, sammanstående, att Riksdagen ville för sin del besluta den ändring propositionen

angående ordnandet af den högre skogsundervisningen m. m., att en professur i ämnesområdet skogszoologi, särskildt skogs-entomologi jämte läran om sötvattensfiskarne måtte inrättas vid den föreslagna skogshögskolan med enahanda aflöningsförmåner och villkor för dessas åtnjutande, som för skogshögskolans professorer i propositionen föreslagits;

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen
(Forts.)

i motionerna nr 98 i Första kammaren af herr *Tamm* och nr 276 i Andra kammaren af herr *Ekerot*, sammanstående, att Riksdagen, i samband med besluts fattande rörande Kungl. Maj:ts förevarande proposition, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t efter verkställd utredning till Riksdagen inkomma med förslag till en tillfredställande undervisning i nationalekonomi för eleverna vid skogshögskolan; samt

i motionen nr 277 i Andra kammaren af herr *Lindhagen*, att Riksdagen, i sammanhang med afgörandet af propositionen angående ordnande af den högre skogsundervisningen m. m., måtte besluta hos Kungl. Maj:t begära ett öfvervägande, huruvida ej undervisning äfven borde och kunde meddelas rörande skogens och markernas sociala betydelse i olika afseenden för den fattigare ortsbefolkningen eller med andra ord därom, att hänsynen till människorna ej finge och ej heller behöfde undanskymmas af omtanken för skogsbestånden.

Utskottet hemställde

I. att Riksdagen måtte, med godkännande af i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen med vissa i utskottets utlåtande angifna jämkningar däri,

a) medgifva, att för uppförande af nya byggnader för en högre skogsundervisningsanstalt samt för statens skogsförsöksanstalt äfvensom anläggande af erforderlig undervisningspark samt försöksfält m. m. finge under villkor, som Kungl. Maj:t närmare bestämde, tagas i anspråk visst i samma protokoll angifvet område innehållande 53,356 kvadratmeter af södra delen utaf lägenheten *Frescati* å Norra Djurgården;

b) anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa 693,900 kronor för uppförande å berörda område af byggnader för skogsundervisningsanstalten med därtill hörande yttre anläggningar;

c) föreskrifva, att ofvannämnda belopp, 693,900 kronor, finge af Kungl. Maj:t i mån af behof af tillgängliga medel förskottas för att sedermera ersättas af de medel, som inflöte genom försäljning af de uti Riksdagens skrifvelse nr 159 år 1905 omförmälda områden, i den mån dessa medel icke skulle enligt berörda skrifvelse för annat ändamål disponeras;

II. att herr *Fahléns* motion måtte få anses besvarad genom hvad i utskottets utlåtande anförts;

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

III. att herr Barthelsons motion och herr Ekerots motion nr 275 likaledes måtte få anses besvarade genom hvad i utlåtandet anförts;

IV. att herr Tamms motion och herr Ekerots motion nr 276 ej måtte föranleda någon Riksdagens vidare åtgärd; samt

V. att likaledes herr Lindhagens motion icke måtte föranleda någon vidare åtgärd af Riksdagen.

Vid utlåtandet funnos emellertid fogade reservationer af:
herrar *Persson* i Tällberg, *Bosson* och *Olausson*, hvilka ansett att utskottet bort föreslå,

I. att Riksdagen måtte, med godkännande af i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen

a) medgifva, att för uppförande af nya byggnader för en högre skogsundervisningsanstalt samt för statens skogsförsöksanstalt äfvensom anläggande af erforderlig undervisningspark samt försöksfält m. m., finge under villkor, som Kungl. Maj:t närmare bestämde, tagas i anspråk visst i samma protokoll angifvet område innehållande 53,356 kvadratmeter af södra delen utaf lägenheten Frescati å Norra Djurgården;

b) anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa dels 693,900 kronor för uppförande å berörda område af byggnader för skogsundervisningsanstalten med därtill hörande yttre anläggningar, och dels 34,800 kronor för utförande af vissa byggnadsarbeten vid Malingsbo;

c) föreskrifva, att ofvannämnda belopp 728,700 kronor finge af Kungl. Maj:t i mån af behof af tillgängliga medel förskottas för att sedermera ersättas af de medel, som inflöte genom försäljning af de uti Riksdagens skrifvelse nr 159 år 1905 omfördä områden, i den mån dessa medel icke skulle enligt berörda skrifvelse för annat ändamål disponeras;

II. att herr Fahléns motion icke måtte föranleda någon Riksdagens vidare åtgärd;

III. att ej heller herr Barthelsons motion och herr Ekerots motion nr 275 måtte föranleda någon vidare åtgärd från Riksdagen;

IV. att icke heller herr Tamms motion och herr Ekerots motion nr 276 måtte föranleda till någon Riksdagens vidare åtgärd; samt

V. att likaledes herr Lindhagens motion icke måtte föranleda någon vidare åtgärd af Riksdagen;

friherre *G. L. De Ger* och herr *Barthelson*, som i hufvudsak instämt i herr *Perssons* i Tällberg m. fl. reservation;

herr *Odelberg*, som yrkat

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

I. att Riksdagen måtte, med afslag å i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen,

a)	} lika med utskottets förslag
b)	
c)	
II	
III	
IV	}
V	

herrar *Tamm* och *Ekerot*, hvilka hemställt

I. att Riksdagen måtte, med godkännande af i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen med vissa i reservationen angifna jämkningar däri

a) medgifva, att för uppförande af nya byggnader för en skogshögskola samt för statens skogsförsöksanstalt äfvensom anläggande af erforderlig undervisningspark samt försöksfält m. m. finge, under villkor, som Kungl. Maj:t närmare bestämde, tagas i anspråk visst i samma protokoll angifvet område, innehållande 53,356 kvadratmeter af södra delen utaf lägenheten Frescati å Norra Djurgården;

b) anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa 693,900 kronor för uppförande å berörda område af byggnader för skogshögskolan med därtill hörande yttre anläggningar;

c) föreskrifva, att ofvannämunda belopp, 693,900 kronor, finge af Kungl. Maj:t i mån af behof af tillgängliga medel förskotteras för att sedermera ersättas af de medel, som inflöte genom försäljning af de uti Riksdagens skrifvelse nr 159 år 1905 omfördälda områden, i den mån dessa medel icke skulle enligt berörda skrifvelse för annat ändamål disponeras;

II. att de af herrar *Fahlén*, *Barthelson*, *Tamm*, *Ekerot* och *Lindhagen* väckta motionerna måtte få anses besvarade genom hvad i reservationen anförts;

herr *Fahlén*, som biträdt utskottets förslag i fråga om affattningen af dess hemställanden, men föreslagit vissa ändringar i motiveringen;

herr *E. A. Lindblad* i afseende å professorernas vid skogshögskolan aflöning;

herr *Pers* i fråga om motiveringen;

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

herr *Landell*, som instämt med herr *Odelberg*;

herrar *Hellström* och grefve *A. H:son Wachtmeister* mot vissa delar af utskottets motivering; samt

herrar *Nilsson* i Tånga och *Tysk*.

Efter föredragningen af *punkten I* begärdes ordet af

Herr *Persson* i Tällberg, som anförde: Herr vice talman, mina herrar! Med anledning af det stora antal reservationer, som är fogadt vid detta utskottets utlåtande, torde det äligga mig att lämna en kort redogörelse för de olika förslagens innebörd. Det torde därvid vara lämpligt att först angifva, i hvilka afseenden utskottets förslag skiljer sig från Kungl. Maj:ts förevarande framställning. Vi finna då, att den första afvikelsen gäller läroanstaltens namn. Kungl. Maj:t har föreslagit, att den skall kallas »Skogshögskola», men utskottet föreslår bibehållandet af namnet »Skogsinstitut» och motiverar detta sitt förslag på följande sätt. Det finnes återgifvet på sidan 3 i utskottets utlåtande, där utskottet säger följande: »Emellertid synes det utskottet, som om den högre skogsundervisning, hvilken enligt det förevarande förslaget nu skulle åvägabringas och som i det stora hela egentligen ej torde innebära annan förändring beträffande den nuvarande skogsmannautbildningen, än att densamma till tiden och måhända äfven i andra afseenden något inskränkts, icke kan anses fylla måttet å verklig högskoleundervisning, utan fastner är att betrakta såsom ett öfvergångsstadium till en framtida högskola. Vid sådant förhållande synes utskottet den ifrågasatta förändringen af ifrågavarande undervisningsanstalts benämning böra anstå, intill dess den där meddelade undervisningen kan fullt uppbära benämningen högskola. Att så må utan dröjsmål ske, synes emellertid utskottet vara af den vikt, att de åtgärder, som äro ägnade att främja detta mål, böra omedelbart vidtagas.»

Då utskottet sålunda, såsom framgår af hvad jag citerade ur utskottets utlåtande, är enigt med Kungl. Maj:t därutinnan, att anstalten utan dröjsmål bör bli en högskola, har jag icke funnit tillräckliga motiv anförda för utskottets afstyrkande af att namnet nu genast skulle få bli Skogshögskola. Denna utskottets åtgärd är så mycket mindre motiverad, som utskottet tilldelat lärarne rang, heder och värdighet af professorer och tillerkänt dem samma löneförmåner som professorerna vid universitetet. Samma förhållande råder visserligen vid Karolinska institutet, men det institutet har sina särskilda anor och kan sålunda icke jämföras med andra institut, som vi ha här i landet. Anledningen till att utskottet icke kunnat gå med på namnet Skogshögskola är väl den, att den förberedande kursen anses vara för kort och hela anstalten till följd häraf icke förtjänts

af namnet högskola, men något mera bärande skäl för sitt afstyrkande har utskottet, såvidt jag kunnat finna, icke presterat.

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

Utskottets andra anmärkning riktar sig mot den förberedande kursens förläggande till högskolan eller institutet och rör sålunda undervisningens anordnande eller organisationen. I det hänseendet ansluter sig utskottet till herr Fahléns motion och anser sålunda, att den förberedande kursen bör förläggas till Omberg eller Kloten. Utskottet har dock icke upptagit till pröfning eller besvarande det spörsmålet, hvilka byggnadskostnader, som skulle bli förenade med en sådan åtgärd.

Slutligen gör utskottet en anmärkning, som också framställes i herrar Tamms och Ekerots reservation, nämligen att det af Kungl. Maj:t föreslagna antalet elever i den förberedande kursen eller 40 skulle vara för stort, då endast 25 elever kunna vinna inträde i själva högskolan. Denna detalj har jag och mina medreservanter icke gifvit oss in på, utan vi anse, att denna sak lämpligast bör ordnas af Kungl. Maj:t i samråd med den nya styrelse, som är föreslagen för skolan. Kungl. Maj:t har ju föreslagit, att denna högskola nu skulle få sin egen styrelse och om den saken äro såväl utskottet som samtliga reservanter ense. Jag bör i detta sammanhang kanske erinra om, att skogsinstitutet för närvarande står under domänstyrelsens förvaltning.

Jag öfvergår nu till en liten granskning af de olika reservationerna. Om herr Odelbergs reservation, i hvilken herr Lundell instämt, kan jag fatta mig kort. Den reservationen är så till vida egendomlig, att reservanterna hemställa om afslag å de i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunderna för ändrad organisation af den högre skogsundervisningen, men det oaktadt gå med på såväl den föreslagna platsen för högskolan som byggnadernas uppförande, hvartill kostnaderna beräknas till 693,900 kronor. Jag kan verkligen icke tro, att Riksdagen skulle vilja gå med på ett sådant förslag och besluta uppförandet af så dyrbara byggnader utan att först veta, hurudan den verksamhet blir beskaffad, för hvilken byggnaderna uppföras.

Herrar Tamm och Ekerot ha i sin reservation, såsom jag redan berört, i likhet med utskottet riktat sig mot den förberedande kursen och ansett densamma för kort samt uttalat önskvärdheten af att den förlades till Omberg eller Kloten. Likaledes anse dessa reservanter, att det af Kungl. Maj:t föreslagna antalet elever i den lägre kursen är för stort, och förorda, att antalet begränsas till ett trettiootal. Dessa reservanter gå däremot med på Kungl. Maj:ts förslag beträffande såväl läroverkets namn som de af Kungl. Maj:t föreslagna lönerna för professorerna. Sålunda äro ej heller dessa reservanter i detta stycke eniga med utskottet, och jag tror mig veta, att de, eller åtminstone den ene af dem, i själ och hjärta ha samma uppfattning, som har tagit sig uttryck i min med fleres reservation.

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

Herr Fahléns reservation skiljer sig från utskottets förslag endast därutinnan, att reservanten icke kan gå med på de af utskottet tillstyrkta lönerna för professorerna. Jag behöfver sålunda icke bemöta herr Fahléns reservation vidare, då ju samma anmärkning, som jag hade att framställa mot utskottets förslag, drabbar äfven herr Fahléns framställning, dock med den skillnaden, att herr Fahlén icke heller vill gifva de högre lönerna åt professorerna.

Herr Lindblad kan, enligt den reservation han afgifvit, icke vara med vare sig om namnet högskola eller de föreslagna lönerna och åberopar till stöd för sin åsikt ett yttrande af löne-regleringskommittén, som citeras på sidan 19 i det föreliggande betänkandet och däri det heter, bland annat, som följer: »Utän att i minsta mån vilja förringa den undervisning, som skulle komma att meddelas vid den ifrågasatta skogshögskolan håller kommittén före, att denna läroanstalt ej kan i betydighet jämsställas med universiteten eller Karolinska institutet.» Häröf vill jag blott säga, att om man har den meningen, att man icke vill gifva dem, som skola danas till vårdare af vårt största kapital, skogarne, en undervisning, som kan jämsställas med den undervisning, hvilken meddelas vid universiteten, så ha reservanten herr Lindblad rätt; men de, som i likhet med mig anse det vara af största vikt, ja, rent af en plikt för statsmakterna att söka få de allra bästa lärarkrafter och den grundligaste undervisning, som öfver hufvud taget är möjlig, åt dem, som skola vårda statens skogar, de kunna icke ansluta sig till denna reservantens åskådning. Denne reservant synes icke heller vara alldeles öfvertygad om riktigheten af sitt påstående, ty han framställer intet yrkande i sin reservation, hvilken sålunda icke heller kan bli föremål för något beslut från Riksdagens sida.

Herr Pers återigen kommer i sin reservation till samma resultat som utskottet med undantag blott för lönerna och har i öfrigt vissa afvikande meningar, som återfinnas i den motivering, han gifvit sin reservation.

Hvad slutligen beträffar den af mig med flera afgifna reservationen, så mynnar den ju ut i ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Vi ha i denna reservation dels velat bemöta vissa anmärkningar, som framställtts mot Kungl. Maj:ts förslag, och dels äfven gifvit vårt erkännande åt syftet i herr Fahléns motion, men på samma gång äfven angifvit skälen till att vi icke kunna tillstyrka bifall till densamma. Då jag för min del är viss om, att Kungl. Maj:t vid den slutliga pröfningen af organisationen af denna högskola och vid utarbetandet af detaljerna för undervisningens bedrivande kommer att taga tillbörlig hänsyn till de erinringar, som af olika förslagsställare blifvit gjorda, vågar icke jag taga på mitt ansvar att bidra till att frågan bringas på fall. Vilja vi lösa frågan på sådant sätt, att vi redan nu kunna öfverblicka

kostnaderna, så måste vi följa den väg, som Kungl. Maj:t här utstakar. Jag vågar också hoppas, att denna kammare, med öppen blick för den stora sak det här gäller, skall låta sina små betänkligheter fara och så enligt som möjligt samla sig kring Kungl. Maj:ts förslag, såmedelst bringande denna viktiga fråga till en lycklig lösning.

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

Då min med fleres reservation realiter innebär precis det samma, som Kungl. Maj:t i sitt förslag framlagt, men vi i reservationen därjämte gifva svar på de motioner, som äro väckta, så finner jag det vara riktigast, att — på det att vi i sammanhang med det beslut vi fatta också må gifva svar på de väckta motionerna — kammaren bifaller den reservation, som är afgifven af mig med flere, hvarför jag, herr talman, anhåller att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till nämnda, vid utlåtandet fogade reservation.

Häruti instämde herrar *Ström* och *Bosson*.

Härpå yttrade:

Herr Ekerot: Herr talman, mina herrar! Jag skall börja mitt anförande med att förklara, att jag icke finner mig fullt tillfredsställd med den proposition, som Kungl. Maj:t här har framlagt. Jag är nämligen af den åsikten, att vi inom jordbruket behöfva en högskola lika väl som en sådan behöfves inom skogshushållningen, och under sådana förhållanden hade jag helst sett, att dessa båda frågor blifvit lösta i ett sammanhang, d. v. s. att den kungliga propositionen upptagit både en landbrukshögskola och en skogshögskola. Ty, mina herrar, skogen och jordbruket äro så nära sammanknutna, att det är svårt att i det praktiska lifvet skilja mellan dessa båda. Emellertid inser jag naturligtvis, att det nu icke är möjligt att få frågan löst i ett sammanhang, och med denna nu framställda anmärkning har jag endast velat gifva uttryck åt den förhoppningen, att vi icke alltför länge måtte få vänta på att äfven frågan om en landbruks-högskola förelägges Riksdagen och får sin lösning.

Om vi se på frågan, sådan den nu föreligger, skogshögskolefrågan, så finnes här strängt taget två linjer att gå fram på. Den ena linjen är, att vi endast lösa byggnadsfrågan, såsom herr Odelberg i sin reservation föreslagit, den andra är, att både byggnadsfrågan och organisationsfrågan lösas. När jag i likhet med åtskilliga andra ledamöter af utskottet här reserverat mig, så har jag icke reserverat mig emot själftva byggnadsfrågan. Jag anser nämligen, att det är hög tid på att något göres, och i motsats till den föregående ärade talaren kan jag icke finna, att byggnadsfrågans lösning skulle på något sätt ställa organisationsfrågan i ett ogynnsammare läge, utan snarare tvärtom.

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

Emellertid, om vi nu skola diskutera organisationsfrågan — om hvilken debatten väl hufvudsakligen kommer att röra sig — har jag några anmärkningar att rikta mot utskottets förslag, och dessa anmärkningar hafva föranlett mig att tillsammans med herr Tamm i Första kammaren afgifva en särskild reservation. Denna reservation tål ett förtydligande, och jag vill förklara hvarför. Det är i vår reservation icke så tydligt uttryckt, att vi vilja ha fram namnet högskola. Emellertid vill jag påpeka, att jag började mitt anförande i utskottet med att uttala min glädje öfver att vi ändtligen skulle få se ordet högskola på de praktiska näringarnas område och att jag följaktligen fullt anslöt mig till hvad Kungl. Maj:t i den vägen föreslagit. Jag går nämligen ut ifrån att vi inom de praktiska näringarna böra sträfva efter att få fram en jämlikhet, som har mer att betyda, än vi kanske vid första påseendet ana, en jämlikhet med öfriga läroanstalter, därför att vi därigenom skola kunna draga de bästa möjliga krafterna till just dessa läroanstalter såsom lärare och äfven såsom elever. Ty om dessa frågor ställas i skuggan, kommer jordbruket och skogshushållningen att alldeles bestämdt lida därpå. Men vi vågade icke i vår reservation så tydligt uttala detta; vi nöjde oss med att säga, att vi hoppades, att den öfvergångsperiod, hvarom utskottet talar, skulle bli så kortvarig som möjligt.

Vidare är det en sak i reservationen, som jag särskildt ville stryka under, nämligen bestämmelserna angående inträdesfordringarna till denna läroanstalt. I Kungl. Maj:ts förslag uttryckes åtminstone icke tydligt, att det kräfvat annat än studentexamen för att komma i åtnjuta af ifrågakvarande undervisning. Vi känna till att vid landtbruksinstitutet, som i detta fall stå oss närmast att jämföra med, det är en hel del unga män, som icke haft förmånen, af den ena eller andra orsaken, att nå fram till studentexamen, utan först, när de kommit ett stycke fram i lifvet, då det är för sent för dem att gå den vägen — och äfven andra orsaker kunna inverka — komma dessa unga män ut, och de visa sig vara utmärkta begåfningar, visa sig vara sådana, att det skulle vara af stort värde för staten, om man kunde göra något mera för dem. Därför anser jag, att utsikterna icke böra stängas för sådana unga män att komma fram till själfva skogshögskolan, utan att äfven för dem vägen skall stå öppen, öppen, om ock så att säga på sidolinjen. Vår skogsundervisning är nämligen så ordnad, att vi ha först skogsskolorna, så skogsinstitutets lägre kurs och så den högre. Då de passerat alla dessa grader, och då med den energi, som man kan förutsätta hos sådana personer, deras kunskaper blifvit kompletterade, bör det icke möta svårigheter för dem att komma fram. Det är följaktligen den vägen, som vi markera och som vi anse borde stå öppen icke bara för deras skull, utan framför allt för skogshushållningens egen skull.

En ytterligare fråga rör antalet elever i den kurs, som be-

tecknats såsom förberedande för skogshögskolan. De sakkunniga föreslå, att det till densamma skall vara nästan obegränsadt tillträde, man beräknar ett 50—60-tal, Kungl. Maj:t föreslår 40. Af dessa skulle 25 vinna inträde, de 15 öfriga i den förberedande kursen måste, äfven om de äro kompetenta, kasseras, d. v. s. de vägras tillträde. Om vi tänka på, att det här gäller unga män, som nått fram till studentexamen, hvilket bevisar, att de åtminstone icke ha dåliga läshufvuden, så är det nästan en försträng gallring att ställa fram 40, men af dessa taga ut endast 25. Det kan finnas en eller annan sak, som gör några af dessa unga män olämpliga för skogsmannayrket; men om vi säga, att vi därvidlag taga bort 5 af 30, så att vi ha 25 kvar, anser jag, att gallringen är alldeles tillräckligt stark. Det är detta, som gjort, att vi i vår reservation satt upp siffran ett 30-tal.

Något i reservationen, som jag skulle vilja understryka och som äfven är uttaladt af de sakkunnige i deras utredning rörande skogsundervisningen, är, att det borde tagas mera hänsyn till undervisning i nationalekonomi, än hvad den kungl. propositionen förutsätter. Jag vill nämligen understryka, mina herrar, att något som vi i de praktiska yrkena försummat alldeles för mycket är just ämnet nationalekonomi, som är, kunna vi säga, nästan ett okänt begrepp i våra läroanstalter. Detta har gjort, att skogsmannen och jordbrukaren så sällan finna hvarandra; den ene går sin väg, den andre sin. De tro sig hafva skilda intressen, då i stället deras intressen på det allra intimaste sammanfalla. Därför anser jag, att nationalekonomien bör läggas som en grund under undervisningen i skogshushållning likaväl som under landbruksundervisningen. Då stå vi på samma grund och om vi gå skilda vägar, skola vi ändock på den gemensamma grunden finna hvarandra. Det är detta jag velat stryka under i min reservation.

Med dessa ändringar skulle jag kunna helt och fullt ansluta mig till utskottets utlåtande. Det är icke några grundväsentliga skillnader mellan min ståndpunkt och utskottets ståndpunkt, det är endast några understrykningar af vissa saker, som jag icke ansett mig böra underlåta att göra.

Om vi sedan gå till skillnaden mellan Kungl. Maj:ts förslag och utskottets förslag, så är den sådan, att jag rent af skulle vilja beteckna det som ett mycket förhastadt steg, om kammaren ginge den väg, Kungl. Maj:t föreslagit. Jag vet väl, att detta mitt yttrande kommer att framkalla kraftig opposition från dem, som förfäktat Kungl. Maj:ts ståndpunkt här, men det kan icke hjälpas, jag måste uttrycka den tanken, att det skulle vara att gå fram förhastadt. Det är en mycket väsentlig anmärkning, som jag vill rikta mot Kungl. Maj:ts förslag, när det gäller inträdesfordringarna till den högre kursen. För inträde till den högre kursen kräfvades nämligen för närvarande, att vederbörande

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

har genomgått en ett-årig förberedande kurs vid en skogsskola, antingen vid Omberg eller vid Kloten. Denna förberedande kurs är möjligen icke så väl ordnad nu, men det hindrar icke, att denna kurs skulle kunna bli bättre ordnad i fortsättningen och därigenom ännu betydelsefullare. I fråga om denna kurs hafva meningarna varit synnerligen delade. Det allra kraftigaste uttrycket för dess bibehållande återfinnes på sidan 113 i den kungl. propositionen, där tvenne reservanter i domänstyrelsen, nämligen byråcheferna Örtenblad och Giöbel, hafva ett uttalande. Domänstyrelsens utlåtande var afgifvet af generaldirektören samt tre byråchefer. Af dessa ha nu de två nämnda byråcheferna reserverat sig, och jag skall här be att få anföra några ord ur deras reservation. De säga: »Vi kunna ej finna, att den förberedande kursen, på sätt den nu är ordnad, förlorat sitt existensberättigande. Den har utgjort ett viktigt moment i den praktiska danning, som allmänt erkänts vara den starkaste sidan i våra skogstjänstemäns utbildning. Det vore olyckligt, om i detta afseende en tillbakagång skulle inträda.»

Vidare säga dessa herrar reservanter, att denna kurs numera är ordnad på annat sätt, än när de sakkunniga behandlade frågan. Kursen är nämligen nu ställd under rektors för skogshögskolan inspektion. Det är äfven andra, som uttalat sig i detta hänseende. De sakkunnige hafva till och med varit inne på frågan och framför allt de sakkunniges ordförande. De sakkunnige stodo ganska tveksamma, men föredrogo den korta kurs, som föreslagits, nämligen en 5½ månaders kurs. Emellertid har de sakkunniges ordförande vid Skogsvårdsföreningens sammanträde i Jönköping den 5 november 1908 uttalat, att han stode tveksam inför frågan om den praktiska kursen, och han säger, att han därför ville företräda en stor majoritets inom skogsstaten åsikt, att dessa skogsskolor borde bibehållas; dock borde rektor vid högskolan vara inspektor för densamma, enär därigenom onödigt dubbelläsning skulle förhindras. — Det råder sålunda icke ens inom de sakkunnige full enighet i detta hänseende. Detta har vidare understrukits af löneredgeringskommittén, som på sidan 115 i propositionen säger, att den af de sakkunnige föreslagna ändringen egentligen skulle innebära en gifven försämring af den nuvarande utbildningen. Det är också ord, som äro värda att taga vara på i detta hänseende. På sidan 116 står verkliga departementschefen till och med en liten smula osäker, då han beträffande skolbetyg och andra intyg säger: »Med andra ord, skolbetygen och andra intyg, som den sökande kan ha skaffat sig för att styrka sin kompetens för skogsmannayrket, skola läggas till grund endast för inträde vid den förberedande kursen, vare sig denna ordnas efter de sakkunniges förslag eller förläggas till en eller två skogsskolor.» Han har sålunda icke fullt och helt anslutit sig till 5½ månaderskursen, och jag tror, att departementschefen med

den praktiska läggning och de praktiska insikter, han har, ovillkorligen måste i det hänseendet ställa sig tveksam. Vidare vill jag till slut säga, att till och med reservanterna, herr Persson i Tallberg m. fl., känt sig stå på osäker mark. De säga nämligen på sidan 11 i utskottets utlåtande följande: »Utskottet vill emellertid icke förneka, att den till den förberedande kursen anslagna tiden af fem och en half månader kan synas väl kort, hvarför utskottet anser det böra tagas under öfvervägande, huruvida icke densamma utan rubbning af förslaget i öfrigt lämpligen borde i någon mån utsträckas.»

Vi kunna således säga, att det råder en genomgående tveksamhet öfverallt rörande denna fråga, och jag vågar säga, att det är med all rätt, som man ställer sig tveksam, ty hvad vill i själfva verket Kungl. Maj:ts förslag här? Jo, det vill bygga på en ny pedagogisk grund, som är ganska opröfvad, åtminstone inom de praktiska yrkena, nämligen att först gifva teoretisk, därefter praktisk undervisning. Beträffande landbruksinstituten har Kungl. Maj:t funnit godt förordna, att det skall krävas två års praktik numera för att vinna inträde. Förr i tiden kräfdes det ett års praktik, men då skulle eleverna få deltaga i praktiskt arbete vid institutet. Detta är nu borttaget, och i stället kräfves, att dessa förarbeten äro genomgångna förut. Hvad säga då herrarne om, att en student skall tagas från sin examen och skickas ut i skogen, där han skall vara sysselsatt med mätningar och andra arbeten under 5^{1/2} månader, från den 5 juli till den 20 december, hvarpå han skall förklaras vara kompetent att genomgå skogshögskolan och sedan bli en ledare för skogens utveckling inom vårt land? Jag vill påstå — och jag är väl medveten om hvad jag säger — att den skogsundervisning, som här föreslås, väl är ägnad att utbilda *skogstjänstemän*, men däremot icke är ägnad att utbilda *skogsmän*, och det är väl detta senare vi skola taga sikte på i denna sak.

Om denna förberedande kurs däremot kommer att utsträckas till ett år, så komma de unge männen att erhålla en praktisk utbildning under sakkunnig ledning. Under vintern bli de i tillfälle att följa med allehanda skogsarbeten. Under våren få de sätta sig in i de då utförda kulturarbetena och under sommaren kunna de utföra mätningar o. dyl. Och om därtill ledningen af denna mera praktiska kurs lägges i händerna på folk, som verkligen förstå att handleda de unga männen, så komma dessa, när de sedan börja sina studier vid den högskola, som jag hoppas vi få, att ha en känsla af hvad saken gäller och icke stå främmande inför sin uppgift att bli skogens värdare i vårt land.

När det gäller en lägre kurs, såsom här är påpekadt, så kräfves det två års föregående praktik, men när det gäller den högre undervisningen, kräfves det fem och en half månaders förberedande arbete, af hvilket en del består i kartritning. Är

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.*
(Forts.)

detta ett framsteg eller tillbakagång? Det är alldeles gifvet tillbakagång. I vår praktiska tid tyckes man i detta fall glömma, hur viktigt, ja, hur nödvändigt det är att lägga en praktisk grund för den teoretiska undervisning, som skall gifvas.

Nu vet jag, att de sakkunnige och andra komma att säga: Det är meningen att blanda teori och praktik så samman, att de skola följas åt, ty omväxlande med undervisningen vid skogshögskolan skall gifvas praktisk undervisning ute i skogarna. Jäväl, det har jag alls ingenting emot, men eleverna böra dock på förhand ha fått så mycket förståelse för de praktiska uppgifterna, att de icke stå främmande inför det arbete, som blir dem förelagdt.

Vidare vill jag anmärka, att det praktiskt taget skulle läggas i en enda mans hand att taga ut dessa elever. Visserligen skulle kursen hållas under skogshögskolans lärarkårs presidium, om jag så får säga, men själfva handledningen skulle öfverlämnas åt en öfverassistent, och om vi ha någon kännedom om huru det går till i praktiken, så kunna vi vara förvissade om, att det blir hans ord, som kommer att bli afgörande för de unga människens öde.

Min reservation öfverensstämmer med utskottets förslag så till vida, att äfven jag hemställer, att det af Kungl. Maj:t äskade anslaget på 34,800 kronor för uppförande vid Malingsbo af byggnader för den förberedande kursen icke måtte beviljas. Nu säga de, som förfäktat Kungl. Maj:ts förslag och herr Perssons i Tällberg m. fl. reservation, att det skulle komma att kosta så orimligt mycket pengar att ordna denna förberedande ettåriga kurs, som vi tala om och som vi föreslå skulle förläggas till Klotten eller annan lämplig plats. Jag vill då erinra, att denna förberedande kurs ju redan är i gång och att det blott behöfves en del utvidgningar och kanske en omorganisation; men att detta skulle kunna bli så förskräckligt dyrt, kan jag icke fatta, ty man har ju redan en hel del och det gäller blott att komplettera hvad man har.

Jag skulle sålunda, herr talman, kunna sammanfatta mina uttalanden i några få punkter.

Jag anser, att den blifvande skolan bör få benämningen skogshögskola, på det att vi på detta område måtte vinna behöflig enhetlighet. Vidare håller jag före, att vi böra söka skaffa goda lärare, de bästa möjliga, men vilja vi ha goda lärare, måste vi också gifva dem goda löner. Följaktligen kan jag icke gå med på löneregleringskommitténs förslag, som ställer dessa lärare ett trappsteg under dem, med hvilka jag anser dessa vara jämställda, nämligen universitetslärarna, utan anser, att den högre lönen bör beviljas. Det är ju endast en enkel gärd af rättvisa mot de praktiska yrkena. Vidare anser jag, att vi behöfva väl förberedda elever, som ha en liten smula kännedom om hvad de gå att syssla med, samt att en hel del saker, som i det före-

gående blifvit berörda, såsom nationalekonomi m. m., också höra bli upptagna bland undervisningsämnena, på det undervisningen må blifva så mångsidig och fruktbarande som möjligt.

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

Jag är sålunda, herr talman, frestad att yrka bifall till min reservation. Jag förutser emellertid, att bland mängden af reservationer den förevarande knappast kommer att vinna kammarens bifall. I afvaktan på ett enhälligt förslag, som tar tillbörlig hänsyn till de synpunkter, jag här framdragit, kommer jag i sådan händelse att återfalla på herr Odelbergs förslag, som vill genast lösa byggnadsfrågan, men önskar att, med hänsyn till den långt framskridna tiden och därtill att högst få varit i tillfälle att bilda sig ett fullständigt omdöme i den stora organisationsfrågan, det må blifva ett följande års uppgift att lösa denna.

Jag ber sålunda, herr talman, att få ställa mig afvaktande, tills det visar sig, huruvida min reservation vinner beaktande eller icke. Jag gör sålunda icke nu något yrkande.

Herr Linders: Herr talman, mina herrar! Då jag icke varit i tillfälle att deltaga i hela det förberedande arbetet inom utskottet på denna fråga, finner jag mig så mycket mindre böra ingå på någon detaljgranskning af hela ärendet, utan hvad jag kommer att anföra i denna fråga bör närmast betecknas såsom några enkla lekmannasynpunkter.

Jag vill då först framhålla, att hvad jag tar till ögonmärke i denna fråga är det, att vi skola söka få till stånd icke blott en högskola för skogsundervisningen, utan äfven en högskola för landbruksundervisningen och att dessa båda högskolor skola förenas till en gemensam. Jag tror, att först i och med det, att vi lösa frågorna om högskolor för vårt lands jordbruk och skogs-skötsel gemensamt, först då komma vi att för dessa näringar få en verklig högskola, som kan fullt jämföras med våra universitet och hvars professorer kunna vara berättigade till lika löner med universitetsprofessorerna.

Hvad angår min ställning till de olika meningar, som i detta betänkande kommit till uttryck, dels i utskottets förslag och dels i de olika reservationerna, så ansluter jag mig bestämdt till den uppfattning, som representeras af herr Fahlén och som öfverensstämmer med utskottets förslag med undantag däraf, att lönerna för professorerna bestämmas i enlighet med löneregleringskommitténs förslag, eller till högst 7,000 kronor. Den ståndpunkt, som utskottet härutinnan intager, anser jag vara inkonsekvent, då utskottet afvisar departementschefens förslag att gifva läroanstalten namnet af högskola, men det oaktadt går med på de högre lönerna. Antingen är ju läroanstalten en högskola af universitets rang eller är den det icke, men i förra fallet bör den ha benämningen högskola och dess lärare åtnjuta löner af samma storlek som universitetsprofessorerna. Men nu

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.*
(Forts.)

resonerar utskottet i stället som så, att denna läroanstalt, då man ser på dess organisation sådan den föreslagits af Kungl. Maj:t, icke kan anses vara jämförlig med ett universitet, och därför har utskottet icke velat tillerkänna anstalten namnet högskola. Men då bör man väl icke heller tillmäta lönerna åt dess lärare lika med universitetsprofessorernas löner.

Om vi emellertid se på detta förslag till ordnande af den högre skogsundervisningen, så måste man nog komma till samma uppfattning som utskottet, att denna läroanstalt åtminstone till en början icke blir fullt jämställd med ett universitet. För att blott taga ett exempel, så skola ju eleverna i denna anstalt utbildas närmast för det praktiska lifvets behof. Härmed vill jag ingalunda hafva förringat värdet af denna undervisning, ty detta är ju ett lika viktigt fält för undervisningen som det, hvarpå universiteten rikta sig. Däremot kan man väl icke gärna påstå, att man vid denna skola skulle kunna utbilda lärarkrafter för skogsundervisningen, utan måste dessa få sin vetenskapliga utbildning vid universitet. Jag vet väl, att departementschefen har framhållit i den kungl. propositionen, liksom jag hört, att han i dag gjort det i Första kammaren, att det icke är meningen, att undervisningen vid skolan skall vara inskränkt till vissa kurser, utan att densamma skulle lämna tillfälle för dem, som ville gå längre, att vidare utbilda sig på det område, som skogsskolans undervisning omfattar.

Gentemot det vill jag säga, att det kan icke bli tal om någon jämförelse med universiteten, detta på grund af den bristande mångsidigheten beträffande utbildningen vid skogshögskolan. För att klargöra detta behöfver jag blott taga ett exempel, som äfven den föregående ärade talaren omnämnde. Det var frågan om nationalekonomien, som man tycker skulle vara ett af de undervisningsämnena, som borde vara grundläggande för de praktiska näringarna. Men åt det ämnet har man icke inrymt någon professur. Utskottet har visserligen tänkt sig, att man skulle mera provisoriskt kunna ordna den saken, men att anskaffa speciella lärarkrafter i ett dylikt ämne är på detta som på så många andra områden helt enkelt icke möjligt på grund af våra begränsade ekonomiska resurser. Först med det att man får både landbrukshögskola och skogshögskola, om icke precis under samma tak, så dock under en gemensam ledning, och man sålunda för åtskilliga ämnen kan använda samma lärarkrafter, först i och med detta kan man räkna på att erhålla tillräckligt goda lärarkrafter för att få en förstklassig undervisning, som verkligen kan jämföras med universitetens undervisning.

Beträffande herr Fahléns reservation anser jag densamma innebära ett steg i den rätta riktningen; den pekar ju, liksom för öfrigt i viss mån utskottets motivering, på att man skall

vänja sig vid tanken att en gång komma fram till en fullständig högskola. Men herr Fahléns reservation skiljer sig från utskottets hemställan i så måtto, att reservationen för närvarande endast vill taga ett *steg* i denna rätta riktning. Den pekar också på högskolan som *mål*, men nöjer sig med ett utvecklingsstadium, som är afpassadt efter förhandenvarande kraf och möjligheter. Det tyckes mig då, att man borde låta anstå med tanken på en fullständig högskola, tills systerförslaget om en högskola för jordbruksnäringen kan komma fram ur det förberedande stadium, där det nu befinner sig. Idealet torde sålunda vara, att man samtidigt löser högskolefrågan för dessa båda viktiga grenar af vår jordkultur.

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

Men å andra sidan måste man dock medge, att det finnes starka skäl för att i betydlig grad förbättra vår högre skogsundervisning. Ingen lär väl heller kunna förneka, att det är ett väsentligt steg till förbättrande af denna högre skogsundervisning, som utskottet nu velat taga. Men då jag likväl anser, att man med detta icke har tagit steget fullt ut till en högskola, kan jag icke värja mig för den tanken, att det skulle vara synnerligen olämpligt, om man icke desto mindre skulle gifva dessa lärare samma löner som universitetslärarna.

Jag undrar, om Andra kammaren verkligen är beredd att taga konsekvenserna af detta. Det skulle ju kunna hända, att vissa andra institutioner, Veterinärinstitutet, Farmaceutiska institutet och kanske framför allt Statens centralanstalt för försöksväsendet på jordbruksområdet, skulle komma med precis samma kraf på löner, alldenstund man mycket väl skulle kunna jämföra dessa anstalter med den undervisningsanstalt, som här är i fråga. Samma konsekvens kan man gifvetvis *icke* draga, om det verkligen vore meningen att få en högskola med de konturer, som jag här från början angifvit.

Herr vice talman, på grund af hvad jag nu sagt tillåter jag mig yrka bifall till den af herr Fahlén vid betänkandet afgifna reservation.

Dock får jag liksom den siste ärade talaren säga, att det är med en viss tveksamhet jag i dag väljer min ståndpunkt. Ty jag anser, att för den händelse det skulle visa sig lättare och lämpligare att gå den väg, som anvisats af herr Odelberg i hans reservation, nämligen att man icke i år afgör organisationsfrågan, utan endast beviljar anslag till byggnaderna, så kommer jag att vid omröstningen vara villig att ge min röst äfven åt ett sådant förslag. I hvarje fall anser jag mig icke kunna gå med på vare sig Kungl. Maj:ts eller utskottets förslag.

Herr Kronlund: Herr vice talman! I likhet med de två föregående talarne skulle jag naturligtvis med glädje ha sett, att här förelegat ett förslag om en stor högskola med två fakulteter,

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

en för skogsbruk och en för jordbruk. Att emellertid icke ett sådant förslag föreligger, anser jag icke vara något skäl att ställa sig för afslag på den kungl. propositionen. Tvärtom finner jag, att vi just genom att bygga upp den ena fakulteten, sådan den verkligen bör vara, snarare befördra än försvåra tillkomsten af den andra fakulteten, en högskola för jordbruk.

Herr Linders ställning i denna fråga är en mera logisk och konsekvent ställning än utskottets. Hans ståndpunkt är: Skogsinstitut och de lägre lönerna! Utskottet har däremot kommit till ett missfoster och vill ha ett skogsinstitut med universitetslärläroelöner. Detta synes mig vara att föra frågan på afvägar.

Den synpunkt, som varit bestämmande för herr Linders och alla, som delat hans åsikter, är ju, att utskottets förslag kan medföra farliga konsekvenser genom att framkalla fordringar på högre löner från andra undervisningsanstalter. Men det är nog ändå, synes det mig, en oriktig utgångspunkt att endast se på dessa konsekvenser, när det gäller att bedöma denna stora och viktiga fråga om skogsundervisningen.

Föreliggande fråga synes mig vara tillräckligt betydelsefull för att kunna bedömas i och för sig. Målet är ju, att vi skola få en ändamålsenlig skogsvård, så att vi på bästa sätt genom en rationell skötsel af skogen kunna utnyttja våra skogstillgångar.

De sakkunnige lämna ju en del intressanta uppgifter, som bestyrka hvad vi redan förut veta, nämligen att skogen är en af vårt lands största naturtillgångar. De visa, att skogsmarken i landet upptager öfver hälften af landets areal, under det att den odlade jorden, efter hvad jag nu vill minnas, blott utgör mellan 8 och 9 procent. De framhålla, att skogen för stora delar af vårt land är så nödvändig, att dessa delar af landet skulle blifva obeboeliga utan skog, och att skogen för dessa trakter helt enkelt utgör grundvalen för all kultur. Ur skogarna hämta vi ett oerhördt virkesförråd. De sakkunnige påpeka här uti sin utredning, att år 1904 var husbehofsvirket för det året värdt 50 miljoner, det träkol, som tillverkades samma år, 20 miljoner och exporten af virkesprodukter ungefär 200 miljoner. Samtidigt med detta oerhörda utnyttjande af våra skogar finna vi, att det i dessa skogar vårdslösas och förfäres en enorm mängd virke, som ligger och förmultnar till ingen nytta.

1896 års skogsvårdskommitté påpekade, att i Norrbotten och Västerbotten förfaras 40 procent af virkesafkastningen, inom de öfriga norrländska länen och Dalarne 20 procent, samt i öfriga delar af Sverige 5 procent. På samma gång har det äfven konstaterats från alla möjliga sakkunniga håll, att vi stå inför en öfverkonsumtion af våra skogar; vi lefva upp helt enkelt årligen en del af vårt skogskapital, och det, om något, borde väl vara ägnadt att öppna ögonen för sakens vikt.

Undersöka vi sedan orsakerna till detta tillstånd, så finna

vi, att dessa äro att söka i en planlös och förödande skogshushållning och en rådande okunnighet om förutsättningarna för en rationell skogsvård samt vidare i en alltför ringa tillväxt af vårt skogskapital. — Det meddelades i Första kammaren för en stund sedan, att resultatet af skogstaxeringarna i Värmland hade visat, att där fanns det 55 kubikmeter virke per hektar skogbärande mark, under det att det med hänsyn till markens beskaffenhet borde varit dubbelt så mycket.

Vi ha sålunda helt enkelt lefvat på vårt öfverflöd och icke ägnat saken tillbörligt intresse, vi ha icke sökt skapa de förutsättningar, som betinga en rationell skogshushållning. Och hvad är då förutsättningen för en verkligt god skogsvård? Jo, det är naturligtvis, att man skall tillräckligt känna verkliga tillgången och skogstillväxten i olika delar af vårt land, afverkningsmetoderna, beståndens vård, markens egenskaper och betingelserna för virkets konsumerande, kännedom om skogsekonomi, hvarom en talare nämnde, och dylikt. Allt detta afser ju den blifvande högskolan att bibringa oss. Orsakerna till alla brister måste naturligtvis sökas i frånvaron af en läroanstalt, där man kunnat ägna alla dessa frågor en vetenskaplig forskning och ingående systematiska undersökningar.

Nu afser ju den föreslagna skogshögskolan att bilda ett fält för vetenskaplig forskning, att där möjliggöra objektiva och systematiska undersökningar på skogshushållningens olika områden, att utbilda praktiskt och teoretiskt skolade forstmän, som sedermera kunna handhafva en på vetenskapliga forskningar grundad, rationell och systematiskt ordnad skogshushållning. För vinnande af detta mål är det ju alldeles nödvändigt, synes det mig, att vid denna skogshögskola binda skickliga och framstående lärare med vetenskaplig utbildning, personer, som på samma gång hafva praktisk erfarenhet på skogsteknikens område. För min del anser jag det alldeles omöjligt, särskildt när det gäller det naturvetenskapliga området, att för mindre aflöningsförmåner än dem, som bjudas universitetslärare, erhålla lämpliga, första rangens lärarekrafter, för att verkligen ernå det mål man vill vinna. Kunna vi icke erbjuda lärarna i skogshögskolans hufvudämnen samma ekonomiska förmåner som de akademiska lärarna, så komma våra andra högskolor att suga upp de skickliga och dugliga första rangens lärare och lämna kvar andra rangens lärare åt oss. Och det vilja väl icke de vara med om, som i denna skogsvård och denna skogshushållning se en bland våra allra viktigaste nationalekonomiska förutsättningar. De sakkunnige framhålla på ett ställe i sitt betänkande, att Sveriges ställning i det mellanfolkliga ekonomiska lifvet till väsentlig grad är beroende just på dess skogar, på dess skogstillgång, och om man vill nå det mål, som man genom skogshögskolans verksamhet afser, nämligen att få en omsorgsfull vård af dessa våra

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

största naturrikedomar — rikedomar, som väl skötta, aldrig sina — så får man väl icke, mina herrar, äfventyra detta mål genom en nedsättning af dessa lärarelöner. Vi få komma i håg, att våra skogar äro en svenska folkets fideikommisssegendom, hvars afkastning vi äga att på bästa sätt tillgodogöra oss, men hvars kapital vi äro skyldiga att oförminskadt och om möjligt i förbättrad skick öfverlämna åt det kommande släktet, hvilket i sin tur på samma sätt måste ägna den sin omsorgsfulla vård, och för detta mål torde vi icke böra sky de därför nödvändiga uppoffringarna.

De anmärkningar, som nu äro gjorda mot den kungl. propositionen, synas mig vara rena special- och detaljanmärkningar, anmärkningar, som naturligtvis alltid kunna framkomma, när det gäller ett förslag som detta, så nytt och så revolutionerande, men jag är alldeles säker på, att när denna skogshögskola kommit i gång och dess organisation blifvit i detalj genomförd, skola dessa specialanmärkningar också väsentligen kunna undanröjas. Jag anser icke, att det vore att handla under känsla af ansvar, om vi använde de skäl till afslag på denna fråga, som man fick höra i Första kammaren af dem, som yrkade afslag på frågan, nämligen att denna proposition är så diger, och vi hafva icke hunnit sätta oss in i den, därför kunna vi låta frågan vara ett år till. Vi hafva haft denna kungl. proposition liggande på vårt bord sedan den 15 mars, således öfver två månader, och jag vågar verkligen påstå, att hvar och en, som har intresse för denna stora fråga, kunde hafva hunnit läsa igenom den kungl. propositionen och sätta sig in i frågan.

En väsentlig detaljanmärkning framställdes ju af herr Ekerot, nämligen angående den förberedande kursen. Jag får härom säga, att jag icke kan anse denna kurs vara så avita, som herr Ekerot och hans meningsfränder anse, ty om man verkligen, såsom här är fallet, sätter denna förberedande kurs i det allra intimaste samband med skogshögskolan och dess lärarekrafter — och det är ju mening, att många af dess mest framstående lärare skola engageras i och leda denna förberedande kurs — så tycker jag, att det vore för mycket, om vi här på rak arm, i strid emot sakkunniges och domänstyrelsens utlåtande, skulle föreslå en längre kurs, som skulle komma att öka den årliga kostnaden med kanske 10-tusentals kronor, förlänga tiden för eleverna med ett halft år och slutligen kanske medföra 100,000 kronor eller dylikt i ökade kostnader på en gång. Jag tycker, att man, såsom äfven herr Persson säger i sin reservation, skulle kunna afvakta tiden och se, hur det i verkligheten kommer att ställa sig. Det är lättare att från kursen gå öfver till en fast, förberedande skogsskola än att från en fast, förberedande skogsskola öfvergå till den af Kungl. Maj:t föreslagna kursen, och jag ber att för min del få instämma i herr Daniel Perssons re-

reservation. Jag har icke deltagit i utskottsutlåtandets justering och har därför icke kommit i tillfälle att skriva under hans reservation, men jag skall taga mig friheten att nu yrka bifall till densamma.

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

Herr Hamilton: Herr talman! Jag skall fatta mig helt kort.

Alla äro vi ense därom, att kunskapen om skogsskötseln befinner sig på en låg ståndpunkt i vårt land, att våra skogsläroböcker äro föråldrade, och att den nya skogslitteraturen, som står oss till buds, är utländsk och icke för oss lämplig. Vi äro också säkerligen öfverens därom, att skogsskötseln i stora delar af vårt land är rent af vanvårdad och att den, för att användas en fackmans uttalande, står på samma ståndpunkt som jordbruket stod för ett hundratal år tillbaka. Vi böra äfven vara på det klara med, att en effektiv skogsskötsel i vårt land skulle kunna betydligt höja landets inkomster. Under sådana förhållanden förefaller det mig betänkligt att afslå den kungl. proposition, som nu är framlagd för kammaren. Jag skall icke beröra detaljerna, ty jag tror icke, att det t. ex. är af någon väsentlig betydelse om den förberedande kursen blir någon månad kortare eller längre, då ju i hvarje fall äfven nödig praktisk undervisning skall meddelas i själfva skogshögskolan. Den punkt, där hufvudlinjerna skiljas åt, är frågan, huruvida den anstalt, där skogsundervisningen skall meddelas, bör vara en »högre» eller en »lägre» läroanstalt. Jag håller före, att den bör vara en »högre», ty jag förmenar, att den vetenskap, som skall räcka handen åt det praktiska lifvet, den böra vi hålla högt. Därför böra också de löner, som skola lämnas åt dessa lärare, vara lika höga som vid universiteten. Jag frågar eder, mina herrar, hvilket är viktigast: att de män, som skola vårda sådana nationalrikedomar som statens och de enskildas skogar, få en förstklassig undervisning t. ex. i botanik vid skogsläroanstalten, än att de män, som skola utbildas till präster eller jurister, få en sådan undervisning i detta ämne vid våra universitet? Jag tror, att det är vida viktigare att få de dugligaste lärarne i dylika ämnen till skogsläroanstalten än till universiteten.

Jag håller därför före, att det vore lämpligt att redan nu säga ifrån, att anstalten skall blifva en högskola, och att undervisningen därstädes skall vara fullt ut lika god som vid våra universitet. Jag tror äfven, att det är nödvändigt att redan nu besluta om organisationen och icke uppskjuta därmed till ett kommande år. I Första kammaren har frågan länge debatterats, och oaktadt hufvudreservanterna — till hvilka både herr Ekerot och herr Linders anslutit sig — voro från Första kammaren, voro skälen så starka emot dem, att denna kammare gått med på herr Daniel Perssons reservation, och jag vägar hemställa,

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

om det icke vore lämpligt, att äfven denna kammare anslöte sig till samma reservation, hvilken innehåller ungefär detsamma som Kungl. Maj:ts förslag. Första kammaren har nämligen med 86 röster mot 45 antagit herr Perssons förslag. Det skulle äfven — ehuru ett sådant skäl ju visst icke är vägande — förkorta tiden för Riksdagens förhandlingar, om man sluppe återremittera ärendet till utskottet för sammanjämkning.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till herr Daniel Perssons reservation.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Då jag tillhör löneregringskommittén, och denna kommitté haft att afgifva yttrande öfver de stater, som dels af de sakkunnige och dels af kungl. domänstyrelsen äro upprättade för det ämbetsverk, som nu föreligger, har jag begärt ordet för att få säga något beträffande dessa stater.

Som vi finna, har Kungl. Maj:t i denna del icke följt de yttranden beträffande professors aflöningen, som kommittén afgifvit, och det är ju intet att säga därom. Men jag ber att för min enskilda del få afgifva en förklaring beträffande denna lönefråga.

Som kammaren torde minnas, förelåg för två år sedan förslag till lönestater dels för Chalmerska institutet i Göteborg och dels för farmaceutiska institutet i Stockholm. Vid dessa anstalter hade lärarne förut innehaft lektorsgrad, men upphöjts i professorsgrad. Beträffande de nya lönerna vid båda dessa institut afgaf då löneregringskommittén ett yttrande om huruvida dessa nya professorer både i rang och löneförmåner skulle jämnställas med professorerna vid universiteten och Karolinska institutet. I detta kommittéyttrande framhölls då, att därest de skulle erhålla samma rang som dessa professorer, så skulle detta hafva till följd, att titeln och värdigheten af professor icke endast vid båda de då ifrågakommande anstalterna, utan vid åtskilliga andra anstalter skulle draga lönerna med sig, och detta skulle försorsaka ganska stora statsutgifter. Min enskilda mening är den, att för den händelse detta skulle blifva fallet, universitetsprofessorerna knappast lära känna sig fullt belättna med att i lönehänseende vara jämnställda med ämbetsmännen vid ett och annat ämbetsverk, där professorstiteln införts. Det kommittéyttrande jag syftar på är citeradt i den föreliggande kungl. propositionen och lyder: »Under framhållande hurusom alltså dels yrkande framställtts om inrättande af ett antal nya professorsbeställningar, dels ock en sträfvan gjort sig gällande att få redan befintliga, lägre aflönade professorer i aflöningshänseende likställda med de högst aflönade professorerna, uttalade kommittén vidare i sitt nyss nämnda betänkande, att, därest dessa anspråk skulle vinna godkännande, gifvetvis i högst betydande mån ökade kostnader för statsverket skulle föranledas såväl till aflöningar som till pen-

sioner. Kommittén hade fördenskull ansett sig böra taga under öfvervägande, huruvida icke vissa grupper af professorsbeställningar kunde anses vara af den beskaffenhet, att de icke borde fullt likställas med universitetsprofessorer.

På dessa skäl föreslog kommittén, att professorerna vid farmaceutiska institutet i Stockholm och Chalmerska skolan i Göteborg skulle få en begynnelselöne af 6,400 kronor med ett ålders-tillägg af 600 kronor, och sålunda komma till en slutlöne af 7,000 kronor. Detta blef ju en betydlig förhöjning jämfördt med den lektorslöne, som de förut hade haft.

När nu kommittén hade att yttra sig öfver det af kungl. domänstyrelsen upprättade förslaget till skogsstat, där professorslönen satts i likhet med universitetsprofessorers, kom kommittén efter allvarligt öfvervägande till det uttalandet, att man antog, att skogsundervisningsantalten icke kunde jämföras med universiteten eller Karolinska institutet. Med anledning däraf följde man den princip, som Riksdagen godkänt i afseende å de två nyss nämnda anstalterna, och föreslog, att lönen här skulle bli 6,400 kronor med ett ålderstillägg af 600 kronor, så att slutlönen sålunda skulle uppgå till 7,000 kronor. Motiven äro desamma, som jag uppläst och som användts för de två verken.

Det heter vidare i löneruleringskommitténs betänkande: »Om de föreslagna professorsbeställningarna vid skogshögskolan skulle likställas med universitetens professorer ej blott i aflöningshänseende utan äfven beträffande kompetensfordringar, synes det kommittén i hög grad sannolikt, att åtminstone vissa af de ifrågasvarande befattningarna icke skulle kunna under lång tid framåt besättas med kompetenta personer.» Dessförinnan säges: »Utan att i minsta mån vilja förringa den undervisning, som skulle komma att meddelas vid den ifrågasatta skogshögskolan, håller kommittén före, att denna läroanstalt ej kan i betydenhet jämnställas med universiteten eller Karolinska institutet, och att därför innehafvare af professorsbefattningar vid skogshögskolan ej skäligen böra kunna göra anspråk på samma aflöningsförmåner, som tillkomma universitetsprofessorer.» Det är de grunder, kommittén haft att stödja sig på, då den uppgjorde detta förslag. Jag vill säga, att det för mig icke är möjligt att jämnställa universiteten och denna skogshögskola, den undervisning, som bedrifves vid de förra och den vid den senare, och jag tror att lärarne vid skogshögskolan skulle kunna känna sig tillfredsställda, i händelse kommitténs förslag i denna del vunnit Riksdagens bifall. Det är att märka, att lärarne vid skogsinstitutet år 1905 begärde en löneförhöjning, och då begärde de icke mer än att bli jämnställda med lektorerna vid de år 1904 reglerade allmänna läroverken. År 1907 blefvo de också på sa sätt jämnställda, och 1912 skola de upphöjas i värdighet och löneafseende så, att de bli jämnställda, icke med professorerna vid de nämnda insti-

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

tuten, utan med professorerna vid de högsta läroanstalter, landet äger. Nog går det väl ganska fort, det går icke att förneka. När oreglerade ämbetsverk skola regleras efter tidsförhållandena, är det väl icke så långt emellan kommittén får höra, att den är frikostig, när det gäller att anslå höga löner; det har jag hört flera gånger här, men jag ber att få säga, att kommittén hållit sig till den normalstat, som kommittén en gång beslutat sig för. När den normalstaten framlades för Riksdagen, behagade Riksdagen höja lönerna utöfver hvad som där föreslogs. Sedan har kommittén följt normalstaten undan för undan efter af Riksdagen vidtagna ändringar. Är det nu så här, att Riksdagen godkänner det förslag, som här är framlagdt, är det väl naturligt, att för den händelse kommittén fortsätter att arbeta på de verk, som ännu icke äro reglerade efter nutida förhållanden, kommittén böjer sig för Riksdagens uttalade önskan beträffande så många professorer som möjligt, om det är så, att de professorer det här gäller nu skola få den högsta föreslagna lönen. Jag vill dock säga, att kommittén naturligen icke tar illa upp, ifall Riksdagen godkänner Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

När man ser på detta utskottsbetänkande, är det märkvärdigt att finna, hvilken mångfald reservationer och olika meningar det funnits, när det gällt att lösa denna fråga. Det synes mig bära vittne om, att granskningen icke varit tillräcklig beträffande inrättandet af och staten för denna skogshögskola. Om det vore så, att den här till godkännande framlagda staten skulle kunna tillämpas från och med nästa år, skulle jag icke ha något emot, att vi nu fattade beslut rörande densamma. Men det lär väl icke gå för sig. Undervisningen kan väl icke fullt tillgodoses, förrän byggnaderna blifvit färdiga, förrän medlen till byggandet beviljats och användts. Jag tror, att hvad professorerna beträffar det knappast kan vara möjligt att tillämpa staten redan från och med nästa år.

Om man sålunda nu godkänner den af herr Odelberg framställda reservationen, lämnar man Kungl. Maj:t anslag till att redan nu taga itu med byggnaderna, och Riksdagen finge väl då nästa år pröfva åtskilliga af anordningarna och äfven taga i ompröfning, huruvida man bör införa dessa högre löner, som här äro föreslagna för professorerna. Jag tror, att det icke vore till skada utan tvärtom till gagn, om man följde den vägen, och då jag efter min enskilda uppfattning icke kan bidra till att i lönehänseende ställa dessa professorer lika med professorerna vid universiteten och Karolinska institutet, är det mig icke möjligt att framställa annat yrkande än om bifall till herr Odelbergs reservation. Därmed har jag åtminstone velat vara med om att bevilja anslag till de storartade byggnader, inom hvilka institutionen skall verka. Sedan blir man nästa år i tillfälle att mera noga pröfva staten och åtskilliga anordningar än om man

nu bifaller Kungl. Maj:ts förslag eller det af herr Daniel Persson framställda yrkandet. Jag yrkar således bifall till den af herr Odelberg, vid betänkandet fogade reservationen.

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.*

(Forts.)

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Petersson: Herr vice talman, mina herrar! Det må icke förvåna någon, om jag trots den framskridna tiden anser mig skyldig att, innan denna fråga afgöres genom voteringsseklarna, säga några ord.

Den talare, som sist hade ordet, slutade med att yrka bifall till herr Odelbergs reservation, som ställer sig på en rent negativ ståndpunkt i själfva organisationsfrågan, det vill säga den reservationen går ut på, att Riksdagen skall ingenting säga om den undervisningsanstalt, för hvilken man nu skulle anslå eller bereda tillgång på medel till rätt afsevärdt belopp, nämligen 693,000 kronor, det belopp som är föreslaget att bygga lokaler för ute på Djurgården.

För mig är det svårt att se, hur det kan finnas några verkliga skäl för en sådan ståndpunkt. Herr Odelberg sökte i Första kammaren anföra skäl för den ståndpunkten. Jag måste säga, att de voro mycket svaga, och jag tror, att kammaren uppfattade dem som sådana också. Ty de skäl, mina herrar, som egentligen anförts i herr Odelbergs reservation, nämligen att utskottet icke hade blifvit enigt, och att Riksdagens ledamöter ej haft tid att läsa propositionen, de två skälen kunna väl i hvarje fall icke väga tungt, när det gäller afgörandet af ett förslag af denna art. Att utskottsledamöterna ej blifvit eniga, är ju icke så synnerligen ovanligt, det har man sett många gånger beträffande viktiga förslag och många gånger beträffande de allra viktigaste förslag, men det har dock icke fått hindra, att förslagen afgjorts och äfven antagits. Den kungliga propositionen kom till Riksdagen den 15 mars, sålunda för öfver två månader sedan, så man kan väl icke gärna skylla på den omständigheten, att propositionen kommit för sent och att det icke skulle vara tid att sätta sig in uti frågan.

Det vore väl för öfrigt mycket besynnerligt, om man skulle anslå medel till uppförande af så dyrbara byggnader, utan att Kungl. Maj:tt och Riksdagen vore på något sätt öfverens om hvilken organisation som skall flytta in i dessa byggnader. Hur skulle det ha blifvit, om Kungl. Maj:tt föreslagit Riksdagen att bevilja inemot 700,000 kronor, för hvilken summa skulle uppföras byggnader för en blifvande skola för Sveriges skogsundervisning, utan att säga ett ord om huru undervisningsanstalten skulle organiseras? Icke skulle Riksdagen hafva sagt annat än: Det är naturligtvis orimligt att af Riksdagen begära en sådan summa utan att den får veta hvad det är för en anstalt som skall flytta in i dessa byggnader och huru den kommer att se

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

ut. — »Det är icke meningen», sade herr Carl Persson, »att staten skall tillämpas från och med nästa år». Nej, det är det visst icke, men icke förty anser jag det synnerligen viktigt, icke att man redan nu godkänner staten för nästa år, men att man godkänner grunderna, som också Kungl. Maj:t föreslagit för denna organisation.

Bland andra skäl skall jag be att få anföra ett synnerligen viktigt, nämligen att man vid denna anstalt kan fästa och där placera män, som äro fullt kompetenta, män som stå på den kunskaps- och bildningsnivå, som den dem förelagda uppgiften kräfver. Löneregleringskommittén har såsom ett motiv för de lägre löner, som herr Carl Persson nyss förordade, anført, att det skulle möjligen kunna bli rätt svårt att för närvarande besätta dessa professorsplatser vid högskolan med fullt kompetenta personer. Ja, det är möjligt, att det kan bli så, och i synnerhet kunde det vara svårt, om de skulle tillsättas nu omedelbart, men jag vill säga, att ju längre det dröjer med Riksdagens beslut rörande den ställning, dessa personer skola få, desto längre dröjer det också att finna de rätta och lämpligaste och fullt kompetenta personerna. Ty har Riksdagen redan nu beslutat en organisation och grunderna för densamma, kan man med all sannolikhet påstå, att personer som tänka på dessa professorsplatser komma att ytterligare meritera sig och skaffa sig den nödvändiga kompetensen för dessa platser. Dessutom vill jag säga, att om det vid den tidpunkt, då lönestaten skall träda i kraft och lärarne flytta in, skulle befinnas, att det saknades kompetenta personer till en eller annan af dessa platser, så blefve förhållandet där som på alla ställen i sådana fall, att man för tillfället fick tillförordna någon person, som tills vidare kunde hjälpligt uppfylla de fordringar, platsen kräfver. Det skäl, löne- regleringskommittén i detta fall anført för lägre löner, är icke så tungt vägande, men Riksdagen bör genom att redan nu fatta beslut medverka till att man kan få just de allra yppersta personerna, sådana som äro vuxna sin uppgift.

Härifrån kommer jag till själfva kardinalpunkten i detta förslag och i hela denna fråga, och det är den: Skola vi inrätta en verklig högskola för skogsundervisningen här i landet, eller skola vi det icke; skogshögskola sålunda eller icke skogshögskola? — Härmed sammanhänger på det allra intimaste sätt också den löneställning, som man vill gifva dessa professorer. Jag vill då säga, att min uppfattning är, att skogens och skogshushållningens betydelse i hela vår ekonomiska hushållning, vårt ekonomiska lif, är så stor, att vi icke böra dröja en enda dag med att taga steget fullt ut och säga: Vi böra ha en undervisningsanstalt i detta afseende, som fullkomligt står på högskolans nivå!

Jag behöfver ju icke erinra om, hvad vi alla veta, att vårt

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

land nu en gång är så beskaffadt utaf naturen, att största delen utaf dess areal just är skogsmark. Det gör också, att skogsprodukterna i all synnerhet i vår utrikeshandel spela en mycket, mycket stor roll. Växtlifvet spelar för öfrigt här i landet, såväl som annorstädes, en så väsentlig roll i folkets ekonomiska lif och hushållning, att det allra största intresse bör ägnas åt denna näringsgren. Uti en kalkyl, som jag fått, utaf en på detta område mycket framstående man, säger han, att de råvaror och råprodukter, som framkomma ur växtvärlden, det vill säga spannmål, foder m. m. dylikt, som jordbruket lämnar såsom råprodukt — här är icke inräknadt husdjurs- eller boskapskötseln — och skogsafkastningen tillsammans lämna landet en årlig inkomst af 1200 miljoner kronor. I detta värde af 1200 miljoner kronor om året har skogsafkastningen en så betydande del som 400,000,000 kronor. Jordbruket har gått framåt ofanligt på de sista årtiondena, tack vare icke minst statens frikostiga understöd och hjälp på många håll och tack vare ett rastlöst arbete. På skogshushållningens område stå vi nog, eller ha under den sista tiden stått tämligen stilla, till stor del beroende på, att vi ha saknat en förstklassig undervisningsanstalt, där verklig forskning och vetenskapligt arbete kunnat bedrivas, och där man kunnat utforska lagarna för tillväxten äfven på detta område. Det är ingen dag för tidigt, att vi nu verkligen ta steget fullt ut.

Det upplyses af samme person, att det är 18 år sedan här i landet utkom en lärobok i skogshushållning, som något så när tillfredsställer rimliga kraf. Detta visar, att vi stå tillbaka i detta fall och att vi verkligen behöfva göra ett kraftigt grepp.

Skola vi då nu taga steget fullt ut och göra denna undervisningsanstalt till en högskola? Utskottet säger, att hvad Kungl. Maj:t föreslår icke är en högskola. Utskottet uttalar tvifvel härom och säger, att det endast är ett öfvergångsstadium till en högskola. Utskottet har egentligen icke gjort invändningar mot tanken om behövet af en högskola, men det har sökt drifva den meningen, att detta förslag skulle brista i vissa hänseenden, när man sätter högskolekrafvet på det. Jag vill då fråga, såsom jag alldeles nyss gjorde i Första kammaren: Hvad är det, som kännetecknar och är kriteriet på en verklig högskola? Är det icke i främsta rummet det, att där finnas kvalitativt högt ställda lärarkrafter, som stå till förfogande? Och i detta fall är ju Kungl. Maj:ts förslag af den innebörd, att man däri afser just att få kvalitativt högt ställda arbetskrafter på dessa fyra professorsstolar, som äro föreslagna, och de kompetensfordringar, som uppställts, och som, det är jag öfvertygad om, Kungl. Maj:t kommer att uppställa, när planen skall fastslås, äro och böra blifva jämställda med kompetensfordringarna på universitetslärarna. Hvad som dessutom kännetecknar en

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.*
(Forts.)

högskola är naturligtvis, att hela undervisningen är lagd på ett sådant plan, ett sådant stadium, som motsvarar hvad vi och hvad man i andra länder anser vara ett högskolestadium. Och vidare, att man inrättar de vetenskapliga institutioner, som äro absolut nödvändiga för, att en vetenskaplig undervisning och en vetenskaplig forskning skola kunna äga rum. Allt detta är förslaget i det förslag, som nu föreligger.

Skall man nu förkasta det förslaget, och skall man framför allt sätta lärarepersonalen på en lägre nivå än man gjort, när man inrättat andra högskolor? Jag skall icke alls tvista om, huruvida det belopp var för högt eller för lågt, till hvilket man fastslog professorslönerna. Den saken är ett faktum. De äro fastslagna. Men då frågar jag: Skall man vid den ena högskolan fastslå professorslöner till ett belopp och vid den andra högskolan fastslå professorslöner till ett lägre belopp och sålunda på den vägen skapa några prima professorer vid den ena läroanstalten och några sekunda vid en annan, hvars vikt dock är af den art, att den kräfver det bästa som kan åstadkommas? Det anser jag för min del vara omöjligt, och jag ber att få påminna herrarna om, att förlidet års Riksdag antog ett förslag till löne reglering för Tekniska Högskolan. Det omfattade ett 30-tal professorer och alla innehafvare af dessa tvekade man icke att gifva den löneställning, som universitetens lärare hade. Skall man nu, när det är fråga om en högskola, som verkligen är af behovet påkallad för den näring, som heter skogshushållning, sätta lärarne i någon slags sekundaställning och markera, att denna undervisning är mindre viktig och betydelsefull än t. ex. den vid Tekniska Högskolan? Jag kan för min del åtminstone icke inse annat, än att ett sådant förfarande skulle vara synnerligen otillfredsställande, och jag kan knappast fatta och förstå, att personer, som verkligen stå skogshushållningen och landets jordbruk nära och som borde inse, hvad denna jord och dess alstring betyda för oss, skulle vilja stå i ljuset och skymma sig själfva och säga: Ja, det växer lika bra, om här blir någon professur eller icke, om det blir någon förstklassig undervisning eller icke.

Nej, mina herrar, vi ha för länge sedan kommit under fund med, att det är icke så, utan vi behöfva alltjämt fortsätta att söka utforska lagarna för växtlifvet och hvad som fordras för att man skall nå högsta möjliga resultatet. Och jag tror, att man just på detta område, när det är fråga om jordens alstringsförmåga, ännu har oändligt mycket att lära och att vinna. Det skulle därför förefalla mig mycket underligt, på samma gång som mycket otillfredsställande, om denna kammare ville besluta i enlighet med yrkandet att nu afslå denna proposition hvad beträffar organisationen och göra detta för att bringa ned denna högskola på en lägre nivå, en lägre ståndpunkt.

Det har också gjorts anmärkningar mot den förberedande kursen. Jag har icke här i kammaren varit i tillfälle att höra de invändningar, som i detta afseende gjorts mot förslaget, men jag tror icke, att man alldeles bör förbise den omständigheten, att denna organisation med denna förberedande kurs visst icke afser att underkänna betydelsen utaf en praktisk utbildning, en praktisk kännedom om skogshushållningen. Nej, organisationen är i stället lagd på det sättet, att praktisk utbildning och teoretisk utbildning skola gå så mycket som möjligt hand i hand med hvarandra, att sålunda den praktiska utbildningen skall hvila på teoretisk grundval, och därför har man också förlagt en del af de praktiska öfningarna till själfva undervisningstiden vid högskolan. Det lär väl också vara en sanning, som är svår att motsäga, att den pedagogiska uppfattningen i detta fall är riktig, att just *den* praktiska kunskap, som hvilar på en teoretisk grundval, är den mest fruktbringande, den mest lefvande och lifgifvande.

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

Till slut har man här åtminstone försökt att organisera på det sättet, att man vunnit det syfte, om hvilket man så många gånger har uttalat önsknings, både inom och utom riksdagen, nämligen att man icke onödigtvis skall förlänga studietiden utan så mycket som möjligt genom förbättrade undervisningsmetoder, genom större intensitet i undervisningen, förkorta studietiden för de unga männen så mycket som möjligt, utan att inkräkta på själfva den kvalitativa behållningen utaf undervisningen. Det har man här verkligen försökt.

Slutligen ber jag att få påpeka, att detta förslag icke är ett förslag, som är framkommet utaf en stundens nyck. Utredningarna härom ha pågått i 6 års tid, ända sedan 1906, och verkligt förfarna och sakkunnige män ha lagt grunden och utarbetat själfva grundvalarna till förslaget, och yttranden äro inhämtade från olika korporationer på dessa områden. Det vill därför förefalla mig, som om utredningen är så pass grundlig, så pass tillfredsställande, att man kan hysa tilltro till densamma. Det är på denna utredning, som det kungliga förslaget är byggdt, och ehuru icke det kungliga förslaget i alla hänseende öfverensstämmer med det uppgjorda förslaget, tror jag, att den förändring, som är vidtagen i detta fall, kan anses vara en förbättring, och i all synnerhet i det afseende, att man har lagt mera ekonomiska synpunkter på det. Man har försökt att spara in penningar i den mån, detta är möjligt, men har försökt göra det, utan att göra förslaget sämre i kvalitativt hänseende.

Jag ber därför, att kammaren ville bifalla den utaf herr Daniel Persson m. fl. afgifna reservationen, som är antagen af Första kammaren, och som ju öfverensstämmer med Kungl. Maj:ts proposition.

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

Herr Lundell: Herr talman! Då jag har instämt i herr Odelbergs reservation, vill jag protestera mot ett yttrande, som här fällts från statsrådsbänken, nämligen att denna reservation stode på ren negativ ståndpunkt. Det gör den faktiskt inte. Den vill nog gå lika långt som den kungl. propositionen i fråga om tillfredsställande af undervisningskrafvet och den vill ställa i utsikt den allra bästa möjliga undervisning i skogshushållning; men under utskottets behandling ha åtskilliga goda uppslag i detta ärende kommit fram, hvilka, genom att den kungl. propositionen oförändrad eller — hvilket är nästan detsamma — herr Daniel Perssons reservation antages, icke blifva beaktade. Jag står på samma ståndpunkt och har nästan samma mening, som här blifvit uttalad förut af herr Ekerot, och anser, att i hvad han anförde nog funnos flera synpunkter, som det hade varit goda skäl att nu tillämpa, och som kunde komma fram, om vi finge denna fråga i hvad som rör organisationen så att säga framflyttad på ett års tid. Det behöfde icke på något sätt betydade ett framflyttande af den tid, då vi kunna få denna förbättrade undervisning, utan det kan gå lika fort i alla fall, då, såsom det anfördes i Första kammaren, det är ganska sannolikt, ja, nästan alldeles säkert, att vi icke kunna få detta färdigt förrän 1916. Och därigenom tror jag, att vi skulle komma till ett bättre resultat än det, som dessa nu föreliggande förslag kunna gifva.

I fråga om namnet, högskola eller institut, lär det väl icke betyda mycket hvilket vi få. Det är fråga om, huruvida vi kunna få undervisningen så mycket bättre genom att höja lönerna och höja lärarnes ställning. Det tror jag kan vara mycket tvifvelaktigt, ehuru jag icke vill precis alldeles bestrida det.

Men hvad jag särskildt vill framhålla är, att om vi jämföra skogshushållningen och hvad därtill hör med trädgårdsskötseln och landtbruket och hvad därtill hör, är icke det senare mindre viktigt. Jag anser, att om vi skola ha högskolebildning i ena fallet, böra vi ha det äfven i det andra, och med större berättigande i fråga om landthushållningen än i fråga om skogshushållningen eller åtminstone borde dessa undervisningsgrenar blifva likställda. Jag skulle därför, liksom förut blifvit framhållet, be att få säga, att jag anser, att det vore det riktigaste och det bästa, om man kunde komma fram med förslag i denna riktning på bägge dessa områden på en gång. Naturligtvis skall det här bli en mycket stor misstämning bland lärarna vid undervisningsanstalten på jordbrukets område, om de blefve tillbakasatta och icke få samma ställning som lärarna i skogshushållning, ty det måste dock erkännas, skogshushållningsundervisningen omfattar ett mycket inskränktere område än landtbruksundervisningen med hvad därtill hör. Om vi skjuta upp lösningen af denna fråga på ett år, anser jag, att man på samma gång

skulle komma fram med något uppslag till en högre undervisning äfven i fråga om landtbrukshushållningen, och jag vill också bestämdt framhålla, att den undervisning i skogshushållning, såsom den nu är föreslagen att organiseras, icke är en högskoleundervisning i detta ords egentliga betydelse.

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

Den praktiska undervisningen, som uppgifves skola gå hand i hand med den teoretiska, må vara bra och kan vara det, men jag tror, att den inskränkning af den förberedande kursen, som här är fråga om, nämligen från ett år till fem månader, ovillkorligen innebär en försämring. Jag tror, att de, som skola gå in vid en högskola och få högskolebildning, böra ha följt skogshushållningen på det praktiska området åtminstone under ett år. Fordringarna på landtbruksinstitutens elever gå mycket längre än så.

Äfven vill jag säga, att det varit fullkomligt klart för dem som stå på den Odelbergska linjen, att i fråga om byggnaderna alla skäl tala för deras utförande efter föreslagen plan och att man därmed icke inverkade på organisationsfrågan, men att man i fråga om organisationen mycket väl kunde gå med på ett uppskof och det med fördel, utan att man tillbakasette någon ting af de fordringar, som kommit fram med afseende på undervisningens förbättrande. Jag tror icke heller, att vår skogsundervisning, såsom den nu är ställd, är så dålig som det har framhållits, men jag är dock fullt öfverens med både herr statsrådet och andra om, att en omläggning och förbättring är befogad i den omfattning, som Kungl. Maj:ts förslag anger, men jag tror, att i fråga om sättet för utförandet af detta, kunna ock i en del viktiga detaljer meningarna vara delade, och de äro det också i utskottsbetänkandet och i de åtföljande reservationerna.

Jag skall icke taga tiden längre i anspråk, utan skall jag endast framställa yrkande om bifall till den af herr Odelberg afgifna reservationen.

Herr Zetterstrand: Herr vice talman! För vårt skogsrika land anser jag det vara af synnerlig betydelse att få vår skogsundervisningsfråga ordnad, så att vi så snart som möjligt komma ifrån det oeffter rättighetstillstånd, som i detta hänseende nu är rådande — såväl med afseende å byggnads- som organisationsfrågan. Jag har sökt så samvetsgrant som möjligt sätta mig in i såväl de sakkunniges förslag som den kungl. propositionen och kommit till den öfvertygelsen, att, såvidt jag kan förstå, den kungl. propositionen på bästa sätt främjar nu föreliggande frågas lösning. Skola vi vänta, tills vi få ett förslag, som vi alla kunna godkänna, få vi vänta i evighet. Ett sådant förslag står icke att åstadkomma. Den efter min uppfattning viktigaste invändning, som gjorts mot förslaget och som understöddts från de flesta håll, är den, att man fruktar för, att tiden för den förberedande skogsundervisningen är väl kort. Nu har herr Daniel Persson

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

i sin reservation i allt väsentligt anslutit sig till den kungl. propositionen men på samma gång påpekat nödvändigheten af att man måste se till, huruvida icke någon förlängning skulle kunna ske af tiden för denna förberedande undervisning. Jag delar i det fallet hans åsikter, men hvad jag framför allt anser vara af vikt är, att man i denna fråga så snart som möjligt kommer från ord till handling; och med anledning häraf, herr vice talman, skall jag be att få yrka bifall till herr Daniel Perssons m. fl. reservation.

Herr *Byström* instämde häruti.

Herr Nilsson i Tånga: Herr vice talman! Jag kunde genom att instämma i herr Linders eller också i herr Ekerots anförande — ty de mynnade ju ut i ungefär samma yrkande — ha tillkännagifvit min ståndpunkt i denna fråga. Men jag gjorde det icke, och därför skall jag nu be att få tillkännagifva, att, såsom frågan nu ligger, jag nödgas rösta för afslag, det vill säga för bifall till den Odelbergska reservationen. Jag anser nämligen, att meningarne äro så starkt delade, icke blott i denna kammare och i utskottet, såsom herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet yttrade, utan äfven bland dem, som nu böra anses såsom sakkunnige, äro meningarna ganska starkt delade beträffande organisationen af denna skogsundervisning. Man behöfver i detta hänseende endast peka på domänstyrelsen, Sveriges kronojägareförbund, Forstmästareförbundet m. fl., som ha väsentligt afvikande meningar beträffande organisationen af denna fråga, och då kan jag icke tänka mig annat än att denna fråga verkligen skulle vinna på, om den får ligga till sig någon tid.

Jag ber därför att få yrka bifall till den vid utskottsbetänkandet af herr Odelberg fogade reservationen.

Herr Starbäck: Herr talman! Jag kan icke hjälpa, att jag begär ordet för att säga ett par ord i denna fråga. Det är dock en viktig fråga. Det är en fråga, som rör den med afseende på vårt lands nationalegendom näst viktigaste hufvudnäringen. Det är en fråga som rör den svenska skogen. Och det torde väl ändock kunna anses tillåtet, att Andra kammaren ägnar den frågan någon tid och något litet af en sådan uppmärksamhet, som den nyss förut så gärna ägnat åt en hel massa andra frågor, som dock genom medkammarens beslut för närvarande icke kunnat leda till något resultat.

När nu regeringen har framlagt förslag i denna fråga, som rör en af våra viktigaste näringar, och på det sättet visat sin omsorg om dessa, skulle det då vara för mycket att hoppas, att denna kammare också skall visa, att den delar uppfattningen

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

om att denna svenska näring är värd all vår omsorg? Jag kan förstå deras tal, som hoppas att de genom ett uppskof skola få tillfälle att under sommaren studera frågan och måhända härigenom få en gedignare uppfattning af dess innebörd, men jag kan omöjligt förstå det skäl, som här kanske kraftigast framförts, nämligen att vi skola uppskjuta frågan för att få den afgjord i samband med landtbrukshögskolefrågan. Herr Lundell talade om att representanterna för undervisningen på detta område skulle känna sig tillbakasatta, och därför skulle vi nu icke ordna undervisningen för skogshushållningen. Ja, herr Lundell, skulle verkligen detta skäl för afslag vinna anklag här i kammarerna, då skulle det kunna hända, att personer af herr Lundells läggning, när en gång landtbrukshögskolan kommer före, svadsade: Nej, herr Lundell, när vi skogsintresserade ville ha vår undervisningsfråga löst, då ville icke herr Lundell. Nu vilja icke vi. För utredningen af denna landbrukets högskolefråga tillsattes sakkunniga ej förr än den 18 februari 1911, oaktadt förre jordbruksministern, herr Nylander, själf innan han blef statsråd väckt motion angående landtbrukshögskolan redan vid Riksdagen 1909. Skall nu skogsintresset lida för dessa två års uppskof, hvilket berodde på jordbruksintressets främste målsman i vårt land?

Jag vill också fästa uppmärksamheten på, att de sakkunnige som tillsattes, ha afgifvit ett provisoriskt utlåtande, provisoriskt visserligen men fullkomligt klart, att enligt deras mening något samarbete icke skall äga rum mellan landtbrukshögskolan och skogshögskolan. Hvad skulle sålunda ett uppskof innebära, mina herrar? Jo, att när dessa sakkunniges utredning ligger på bordet, ha vi intet förslag om samarbete mellan dessa båda skolor. Då få vi vänta på den utredningen och så veta vi icke, när denna fråga blir fullständigt utredd, och under tiden ligger undervisningen på skogsområdet i samma olyckliga läge som hittills. Vilja herrarna verkligen taga detta på sitt ansvar? Jag skall icke tillåta mig att närmare ingå på frågan om den förberedande kursen. Men ett faktum är, mina herrar, att man genom denna anordning söker komma ifrån — man kan väl säga — den pappersmeritdespotism, som vi på många områden i vårt land lidit under. Man försöker genom Kungl. Maj:ts förslag få fram just sådana förmågor på skogsmannabanan — jag skall använda ordet skogsmannabanan och icke skogstjänstemannabanan — man söker att på denna bana få in just sådana begåfningar, hvilka i skogen genom pröfningar på det praktiska området visat sig för denna bana mest kallade.

Det är det första man vill försöka komma ifrån, nämligen dessa luntor af betyg och intyg och bref och allt möjligt, som nu komma in till skogsinstitutets lärarekollegium, och bland hvilka dess lärare skola gallra. Man vill försöka komma fram

Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)

därtill, att skogshögskolans lärare och den förberedande kursens lärare tillsammans skola få en klar uppfattning om, huruvida den ynglingen eller den ynglingen just har utom mogenhets-examens teoretiska också de praktiska och rent fysiska förut-sättningar, som för skogsmannabanan fordras.

För det andra har man sökt lägga denna förberedande kurs så, att man därigenom ginge till mötes en önskan som Riksdagen uttalat, nämligen om förkortning af studietiden. En kam-rat till mig i statsutskottet, herr Rydén, brukar ofta här i kam-maren tala om, att vi skola försöka lägga förhållandena till rätta för medborgarna på alla områden, så att de så snart som möj-ligt skola kunna komma ut i lifvet och kunna bilda familj. När nu Kungl. Maj:t söker gå till mötes denna riktiga uppfattning, som Riksdagen också uttalat, då mötes man med invändningar af alla möjliga slag.

Kungl. Maj:ts förslag i dess helhet har dessutom sökt så tillrättalägga kursfördelningen, att man på denna tid af 3 1/2 år också får in värnpliktsöfningarna, en omsorg, som jag icke kan finna annat än att äfven den är fullt riktig och lycklig. Skulle däremot den ettåriga förberedande kursen införas, det vill säga i jämförelse med den förra kursen en ökning ske af 6 1/2 månad, skulle emellertid på grund af värnpliktsförhållandena hela stu-dietiden förlängas med ett helt år. Det blir tidsutdräkt och kostnader för individen.

Jag skall, som sagdt, icke längre uppehålla mig vid dessa detaljanmärkingar. Jag skall endast tillägga det, att om herrarna uppmärksamst studera Kungl. Maj:ts förslag, finna herrarna, att de byggnadsarbeten vid Malingsbo, som af Kungl. Maj:t äro föreslagna, i alla händelser komma att behöfvas. Det är näm-ligen så, att vi ha icke mindre än fem olika årskurser, för hvilka man skall försöka ordna praktiska öfningar, och då kom-mer man icke ifrån byggnadsarbetena vid Malingsbo, hvilka för öfrigt enligt min uppfattning i alla händelser, äfven om icke alls några kurser förlades dit, borde påkalla Riksdagens upp-märksamhet, då de utgöra ett säreget gammalt kulturmonument från svunna tider.

Jag skall icke förlänga debatten mera, men vill dock till sist säga ytterligare ett par ord. Här ha kommit fram olika önskemål från skilda håll samt olika detaljförslag. Jag får verk-ligen säga, att när jag läste utskottets betänkande med olika reservanterns önskingar i olika detaljer och här hört samma olika och ytterligare önskemål om olika detaljer komma fram, kunde jag icke underlåta att erinra mig ett gammalt ordspråk: *man ser icke skogen för bara träd*. Så är förhållandet i detta fall, men jag skulle lifligt hoppas, att Andra kammaren här verkligen såge på den svenska skogen och försökte värda dess intressen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till herr Daniel Perssons reservation.

*Ang. den
högre skogs-
undervis-
ningen.
(Forts.)*

Med herr Starbäck förenade sig herrar *Svensson* i Skönsberg, *Karlsson* i Fjäl, *Nydal*, *Liljedahl*, *Wijk* och *Mossberg*.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr vice talmannen framställde propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, 2:o) bifall till det förslag, som innefattades i punkten I af herr Perssons i Tällberg m. fl. vid utlåtandet fogade reservation, 3:o) bifall till herr Fahléns reservation, såvidt densamma rörde ifrågavarande punkt, samt 4:o) bifall till det af herr Odelberg i punkten I af hans reservation framlagda förslag; och förklarade herr vice talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den under 2:o) upptagna propositionen. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition antagits den vid 4:o) omförmälda propositionen, nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å jordbruksutskottets hemställan i punkten I af utskottets förevarande utlåtande, nr 73, bifaller det förslag, som innefattas i punkten I af herr Perssons i Tällberg m. fl. reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets berörda hemställan, bifallit det af herr Odelberg i punkten I af hans reservation framlagda förslag.

Voteringen utvisade 138 ja mot 50 nej, hvadan kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit det förslag, som innefattades i punkten I af herr Perssons i Tällberg m. fl. reservation.

Punkterna II och III.

Med afslag å hvad utskottet hemställt biföll kammaren hvad herr Persson i Tällberg m. fl. föreslagit i punkterna II och III af sin vid utlåtandet fogade reservation.

Punkten IV.

Utskottets hemställan bifölls.

Ang. den
högre skogs-
skogsunder-
visningen.
(Forts.)

Slutligen föredrogs *punkten V*. Därvid yttrade:

Herr Lindhagen: Det kan icke falla mig in att på något sätt vilja redogöra för den af mig afgifna motionen. Jag vill blott konstatera, att utskottet icke fäst något afseende vid denna motion, hvilken jag väckt med hänsyn därtill, att jägeribetjäningen har en hel del uppgifter att fylla gentemot de människor, som finnas å kronoskogarna. Men kårens hela utbildning går ut på att se till, hur skogen skall vårdas och afverkas, och det gör, att människornas intressen bli åsidosatta. Jag har därför tänkt mig, och det är många mening, att i jägeristatens utbildning borde ingå icke blott vissa tekniska färdigheter utan äfven odlandet af dess sinne för sociala synpunkter beträffande de människor, som lyda under kåren, och att därför en undervisning i sådan riktning bör ingå i undervisningsplanen. I herr Daniel Perssons med fleras reservation säges, att den saken är själffallen. Men en sådan undervisning *sker* i alla fall icke, och den kommer nog aldrig själfallet på dagordningen, om jag känner statsmaskineriet rätt. Jag ber därför att såsom opinionsyttring få yrka bifall till motionen.

Herr Persson i Tällberg: Jag ber att få yrka bifall till min vid denna punkt afgifna reservation.

Sedan öfverläggning härmed förklarats afslutad samt herr vice talmannen gifvit propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på afslag därå och bifall i stället till den af herr Lindhagen i ämnet väckta motionen, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 12.

Interpellation.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr Branting, som anförde: I cirkulär af den 27 april 1906, kontrasigneradt Axel Schotte, anbefalldes Kungl. Maj:t rikets polismyndigheter att förständiga de främlingar, som i följd af tilldragelserna i ryska riket inkommit till Sverige eller hädanefter anlända, ofördröjligen hos vederbörande polismyndigheter anmäla namn, yrke och hemort äfvensom uppgifva ej mindre bostad och förvärfsmöjligheter här i landet än ock, där ombyte af bostad sker, den nya bostaden. Dessa främlingars uppmärksamhet borde fästas på att de icke äga någon ovillkorlig rätt att uppehålla sig här i landet och äro underkastade risken af utvisning icke blott om de begå någon förseelse mot lag eller allmän ordning eller underlåta att fullgöra nämnda anmälnings-skyldighet eller om sig lämna falska uppgifter, utan äfven om

de på ett eller annat sätt blanda sig i här i riket förekommande politiska meningsstrider eller sociala tvister.

Interpellation.

(Forts.)

Detta cirkulärs tillkomst måste uppenbarligen ses mot bakgrunden af det hvita skräckvälde, som efter den ryska revolutionens segrande anlopp 1905—1906 åter slog ned frihetsrörelsen därstädes och dref skaror af dem, som deltagit i folkresningarna mot förtrycket eller kände sig misstänkta för socialistiska eller liberala tänkesätt, att genom flykt till utlandet söka undkomma afrättningsplutonerna, galgarna eller Sibirien. Då vid sådana omstörtningar äfven förbrytareelementer gärna hålla sig framme och kunna finna lämpligt uppträda som för sina åsikter förföljda revolutionärer, kan man förstå, ehuru knappast fullt försvara, att så generella och stränga bestämmelser vidtogos mot den plötsliga och starka tillströmningen hit af ryska och finska medborgare. Men alla måste väl säga sig, att i alla händelser det icke kunde vara tal om annat än en öfvergående undantagsåtgärd för en undantagssituation.

Så blef emellertid ingalunda fallet. Den regering, som följde efter den första Staaffska, har år efter år förnyat det omnämnda cirkuläret, och hela ställningen var under den Lindmanska äran sådan, att på ett upphäfvande knappt var att allvarligt tänka. Och cirkuläret har hela tiden tillämpats, i hvart fall i Stockholm, med samma stränghet som då det först tillkom. Hit anländande ryska och finska undersåtar underkastas polisförhör, utfrågas om senaste vistelseort, lefnadsomständigheter, *politisk åskådning och partiståndpunkt*, och de förständigas att de första tre månaderna *hvarje söndag* och därefter under ett år en gång i månaden anmäla sig hos polisen. Försummar någon en inställelse, infinner sig polisen i bostaden och förelägger honom vid utvisningshot att fullgöra hvad cirkuläret föreskriver. Man förstår hur olidligt ett sådant tvångsuppsiktsystem mot oförvitliga och fredliga människor skall kännas, och de ryssar, som hit inkommit, böra ha ständig anledning att reflektera öfver oväntade likheter mellan friheten i Sverige och hemma hos dem själfva.

Man hade väl nu kunnat vänta, att den nye civilministern vid årsskiftet till 1912 icke skulle ha förnyat detta trakasserande och numera alldeles omotiverade cirkulär. Också visar det sig af cirkuläret af 30 december 1911, att förnyelsen denna gång blott skedde »tillsvidare under år 1912», med hänvisning till att regeringen ämnade föreslå Riksdagen en *tag* rörande tillsyn å utläningar i riket. Likaså har i förnyelsen inskjutits föreskriften »i tillämpliga afseenden», hvilket måhända får fattas som en erinran att icke till det yttersta utnyttja cirkulärets möjligheter.

Den invandringslag, som då bebådades till innevarande Riksdag, har emellertid icke medhunnits, hvadan, om intet åtgöres.

Interpellation
(Forts.)

utsikt finnes, att dessa undantagsbestämmelser från 1906 skola fortleva ännu långt in på 1913. Och de tillämpas ännu alltjämt i det stora hela på samma ganska brutala sätt som i början, låt vara att på allra sista tiden man tyckt sig förmärka någon ansatts till lättnad, sedan Stockholmspolisen vet, att regeringen fått sin uppmärksamhet fäst på dessa förhållanden. Men denna ringa ljusning är alldeles otillräcklig. Det måste bli ett slut på denna godtyckliga undantagsuppsikt öfver ryska och finska hitkommande eller här blott passerande medborgare, som fortgår utan några några numera fattbara motiv.

Polisgodtyckets fortsatta regemente är i detta fall så mycket orimligare, som Sverige af ryska politiska flyktingar och öfriga ryska emigranter icke alls kunnat i allmänhet betraktas som något land för stadigvarande bosättning, utan endast som en genomfartsstation för fortsatt resa söderut eller västerut. Och cirkuläret drabbar icke blott politiska flyktingar, utan *alla* här passerande ryska och finska medborgare. Alla försätts genom cirkuläret i en ställning som mindervärdiga, misstänkta individer. Och för dem, som dock stanna här mera varaktigt, anger cirkuläret ingen väg att prestera bevis om sådana moraliskt-medborgerliga kvalifikationer, hvarigenom den extra polisuppsikten och det permanenta utvisningshotet skulle bortfalla. Om sådana personer under de år de vistats här icke öfverträdt de i cirkuläret skisserade förhållningsreglerna, icke framträdt vid behandling af allmänna frågor eller blandat sig i svensk politik, icke gifvit fog för någon anmärkning mot sin handel ochandel, måste de dock känna det allt tyngre och mera kränkande, att, fastän de fullgöra de flesta plikter som svenska medborgare, betala sina skatter — utan afdrag och lättnader i fråga om kommunalskatten — de dock icke blott sakna svenska medborgares andel i rätten till sjukhjälp, fattigvård och dylikt, utan i stället hållas kvar under en ovärdig polisuppsikt.

På direkt hänvändelse till herr civilministern angående denna sak har han visserligen på intet sätt ställt sig afvisande, men dock icke ansett sig böra gifva annat besked, än att saken skulle närmare prövas af regeringen. Jag finner nu visserligen ganska naturligt, om denna pröfning icke medhunnits, medan regeringen varit sysselsatt att öfverlasta Riksdagen med alltjämt nya propositioner. Men då det icke är uteslutet, att pröfningen skulle kunna utmynna i frågans undanskjutande ända till dess, att en invandringslag kan blifva antagen af riksdag och regering, och hvarje vidare uppskof med att afskaffa dessa af särskilda, för länge sedan alldeles ändrade förhållanden föranledda undantagsbestämmelser, som äro i sig själfva för normala tider alldeles oförsvarliga och ägnade att skada vårt lands goda namn och rykte som ett fritt land med västeuropeisk rättsåskådning, bör undvikas, har jag icke kunnat underlåta att, innan riksdagen

åtskiljes, anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet framställa följande spørsmål:

1) Anser herr statsrådet det lämpligt, att den ordning beträffande ryska och finska medborgares öfvervakande i Sverige, som föreskrefs genom kungl. cirkuläret af den 27 april 1906, fortfarande bibehålles i gällande kraft?

samt om denna fråga besvaras nekande,

2) vill herr statsrådet vidtaga åtgärder för en *skyndsam* ändring af hithörande förhållanden genom upphäfvande af ofvan-nämnda cirkulär?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

§ 13.

Vidare gaf herr vice talmannen ordet till

Herr Hamilton, som yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att å föredragningslistan för morgondagens plenum må uppföras näst efter jordbruksutskottets utlåtande nr 92 lagutskottets memorial nr 68 och därefter följande ärenden: första särskilda utskottets utlåtanden nr 4—8, bevillningsutskottets utlåtande nr 43, statsutskottets utlåtanden nr 98—116 och 118—129, bankoutskottets utlåtande nr 40, bevillningsutskottets utlåtanden nr 42, 44 och 45, jordbruksutskottets utlåtande nr 98, sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1, jordbruksutskottets utlåtanden nr 96 och 97, lagutskottets utlåtande nr 66 och därefter öfriga ärenden i den ordning de äro upptagna å föredragningslistan för dagens plenum.

Jag hemställer vidare, att å föredragningslistan för onsdagens plenum må uppföras främst konstitutionsutskottets memorial nr 36.

Denna hemställan bifölls af kammaren.

§ 14.

Herr vice talmannen meddelade härefter, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet tillkännagifvit, att han komme att vid morgondagens sammanträde besvara herr Lithanders till honom framställda spørsmål.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag.

§ 16.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande nr 37, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i syfte att förebygga masskassering af valsedlar vid val till riksdag, stadsfullmäktige och landsting m. m.; samt

första särskilda utskottets utlåtande nr 9, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af anslag till understödjande af sjukkassor, dels ock en i anledning däraf väckt motion.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 5,2 e. m.

In fidem
Per Cronvall.